

Hier heuet an die vorrede ouer Johannem den ewangelisten.

Dese Johannes is dye ewangeliste die dese ewangelia beschreuen heeft. ende hij is ein vut den iongeren vnser heren. want hij myt em gemeynschap heeft gehat beide in eten ende in drinken dat to in geestliker ouinge ende hij is geweest em iocfrouwe *des liffs ende der sielen. Van ghaede vptuerkaren: dat hij solde blyuen em ioncfrouwe den got eykten van der brulecht do hij had wyllen by to slapen. Ende em wart gegheuen tweuldich getuchnis sinte ioncferschap in dessem ewangelio. en dat en ihesus meer lieff had dan eimen anderen. Dat ierste getuchnis is dat die here wolde dat hij blyue em ioncfrouwe kups ende weyne. Dat ander getuchnis dat en die here hadde lieff meer dan die andere is dat dat en die here do hij hingen an dem cruce dye ioncfrouwe sin moder beuall vp dat de ioncfrouwe Johannes bewaerden de ioncfrouwe maria. Ende verwaer dese iohannes had apenbar ge maekt in sine ewangelio. bysunder dat hi heft agehauē dat werk des vnügēclikē worts i de dat hij heft angehauē sin ewangelū van dem ewygen worde. In dem hij also schrifft In principio erat uerbum. dat is in dem anbegyn was dat wordē want myt den warden aepenbaeren hij dat cristus ihesus sy vōe alle ewicheit got geweest en dat die self cristus ihūs sy dat

wort dat vleis wordē is. en dat hi sy dat wort dor dat die vaeder heeft all dinc gemaeckt. ende darumb dat iohannes so hoge geschreue heeft van dem ewigen worde. darumb heeft hi eyn figure eins vliengenden adlers to eyne be duitnis dat hij ernstliker ende hoger heeft an gehauen to schreue in der materien dan enich ander ewangelist. Oek giffte hij eyn getuchnis dat dat wort vleis wordē is ende dat dat selue wort cristus ihesus is. sulke licht dat vā dem duystermis *dat is van den duysteren my sthen vnbegetipelik is. lende dat van schryfft hi alsoe sprekende: dat dat licht luchtet in der du ster mis ende die duystermissen hebben des niet begrepen. Dye selue iohannes heeft beschreue dat die here ihesus cristus heeft gedaen dat ierste wonderwerk in dem dat hij heeft gemaeckt wyn vut water in der brulecht to chana *in de dce. galilee. dat mede giffte hij toe vernemen den gelerden dat si sullē vp horen ende gebrek hebben vleisliker wallust so war men cristum worde laden to der hoecht. ende dat dat self was alle in sunden dat solde werden gewādele in geestlicheit dor genade. Daer mede vernemē wy oek dat dor den nyen cristum sullen all dē ge vernyet werden ende nye ghestalle hebben. Ende hiet is to weten dat dese iohannes heft geschreuen sin ewangelium in dem lande Asia. des landes hoefftstadt is Ephesus. ende die selue daer nae als hij had geweest in der insule Pathmos en dat in Apocalipsum * dat is dat

[Faint, illegible text from the reverse side of the page, likely bleed-through from the following page.]

boeck der heymliker apenbaringen. I. hefft gheschreue. Dat na als dye keiser domicianus verlagen wart: wart wedder getopen dye hillige Johannes vut der vorschreue insulen pathmos ende quam wedder in dye vorschreuen stad Ephesum: dat selues schreyff hy dyt ewangeliū: In principio erat verbum. Dat is in dem anbegynne was dat wort. Ende dat was wael bequewelick dat Johannes dem ewigen worde byllich dat to gegeuen wert eyn vngebrekelick begin in dem toke genesi to geue eyn vnuergenkelik eynde doch dye Junctrouwe. dat is Johanne. In dem toke der heymlichyit wedder wurde gegheuen. Na dem dat xps sprickt Ick byn dat anbegyn ende dat eynde. dat is ik byn dat anbegyn: van dem synt alle dinck. Ick byn dat eynde to dem sick endigen alle dinck. Dese is dye Johannes dye dat wuste dat gekomen was dye dach syns dodes. ende do dye quā do ryp hy tohope syne iungeren in der stad ephesum. ende de selue makde apenbar dat christus god were ende dat dede hy myt apenbarem teken der well was. ende ock mackde hy apēbaer dat seluest: dat dat war were dat hy hadde geschreuen van Christo. Dat na ginck hy in dat graff synre begrauninge ende wart alsoe gelecht to synen wederen. ende hy entsynck niet dye byt der heyt des dodes. sunder hy bleyff alsoe vnbeuort van der smerte des dodes als hy vunden wart vnschuldich van vnwegelichheit des vleisches. Hie is to weten dat Johannes hefft geschreuen dat ewangeliū na en allen. en was woll bequemlik. want hi was als eyn schemel iunctrouwe ende darumb solde hy voer den anderen ewangelisten niet schriuen. Ie doch hebbe ick niet vut gelecht doch alle ewangelisten to welker tijt sy ordineren ere ewangelia. Ock hebbe ick niet geschreue de ordineringe erre schrift. der ewangelyen. Sunder warumb die erste sy: en warumb dye ander sy. dat hebbe ick darvmb gedaen: dat ick wolde geuen eyne toewisninghe der begeringhe dyt dinck to weten. vp dat wannet sy dat na werden vernemen ende myt vlyte dat da soken dat en darumb worde walschen dyē vrucht der arbeyt ende dat dye lere der meysterschop worde gade behouden: want got is eyn meyster des mwendigen mynschen

Hie begynnet dye ewangeliste Johannes: Dat yeste Capitel.

In dem anbegynne. dat is in dem gotliken wesen des almechtigen vaders in der ewicheit. I. was dat wort. dat is syn eyngedaten soen. I. ende dat wort was by gade: en god was dat wort. want in dem vader is dat wesen des soens in naturen in sunder

heit der personē. I. dat wort. I. was in dem anbegynne. in ewicheit. I. by gade. dem vader. I. doch en synt alledink gemackt: ende sunder en en is niet gemackt. Dat daer is gemackt was in em eyn leuen. want in de wesen dys worts entfangē alle creaturen er leuen. I. ende dat leuē. dat is de soen gades. I. was eyn licht der mynschen: ende dat licht lichter in der duysternisse. des mynschliken geslechtes. I. ende dye duysternisse en begrepe des niet. want dat gotlike licht des vaders in de soen doch natuerlik verstemis niet gespen en mach werde. I. Eyn mysche. leuende na dem leuen eyns mynschē. I. was gefant van gade: des naem was Johannes. deser quam in eyn getuchnis: vp dat hy geue getuchnis van dem lichte. dat is van dem soen gades komende in dye werlt. I. dat sy alle geloueden doch en hy. dat is iohannes. I. en was niet dat licht. dye die herten der mynschē wrelichten mocht myt de lichte der genaden. I. mer dat hy geue getuchnis van dem lichte. dat is van der mynschwerdinge des soens. I. dat was dat ware licht. sunder dunkerheyt: sunder valscheit mer in eynen wesen des vaders. I. dat dat wreluchtet alle mynschen komende in dese werlt. hy was in der werlt. dat is in vullenkomēheit alre creaturen. I. ende dye werlt. dat is alle creatur der werlt. I. is gemackt doch en. ende dy werlt. dat is die quatheit der mynschē die na der werlt leuē. I. en kade en niet. dat is sy en verstanden synre genaden niet. I. hy quam in sin eygendom. dat is in dese werlt dye doch syne mynschwerdinge ende syn schepnis syn eygen is. I. ader in syn eygēdom dat is in dat iodesche lant. I. ende de syne. dat synt dye genne de hy gemackt hadde ader dye ioeden. I. entfangen en niet. mer dye en entfangen. doch vullēkōmen gelouen. I. den gaff hy dye gewalt kindere gades to werden. doch entfencknis der doupe ende sunderlinges. I. den dye dat gelouen in synen naem. Dye dat niet synt van dem blode: noch vā deme wyllen des vleyschs. dat is der vleischliker begerden. I. noch van dem willen des mans. doch syne begerlicheit. I. sunder van gade gebaren. vut eynen gepstliken leuen. I. ende dat wort. dat is der soen des vaders in der ewicheit is. I. vleisch. dat is mynsch. I. geworden ende woende in vns. Ende wyre sagen sine glorie. dat is dye groetheit synre mogentheyt auertredende all creaturen. I. de glorie als des eyngedaten van dem vader. vol genaden en warheyt.

Johannes gyfft getuchnis van em: ende to pet seggende. dese is dat van ick sede die na my is komen: vor my is ghemackt: want hy was er ik. ende van synre vullkomenheit entfangen wy alle genade. want dy ee is gegeuen doch Moysen. mer de getade en warheyt is gemackt

dorch Ihesum Christum. Nymant sach ye got
 *dat is georne creatur en mach dorch sijn wer-
 kant begripen dat gotlike wesen. Iner dye ein
 gebaren soen dye dar is in dem schote des vae-
 ders. hy selues verkundiget dat. ende dyt is de
 getuchnis Johannis. Doe dye ioeden van ihe-
 rusalem sanden toe em dye priester ende leuten
 dat sy en vrageden wie bystu. ende hy bekande
 ende loech niet. ende sprack. Ick byn niet chris-
 tus. ende sy vrageden en: wat bystu euer. by-
 stu euer Helias? Ende hy sprack. ik en byn des
 niet. Bystu eyn prophete? Ende hey antwerde-
 neyn. Darumb spreken sy to em. Wie bystu dat
 wy antwoert geuen den dye vns beblen gesant?
 Wat sechstu van dy selues? Hy sprack. ik byn
 eyn stemme des ropendes in dye wosteme. Be-
 reydet den wech des heren. Als ysayas dye pro-
 phete sprack *in synen. xl. capittel. Ende dye
 dar weren gesant dye weren vnt den phariseen
 ende sy vrageden en ende spreken. wat doest du
 danne. so du niet byst Christus. noch Helias.
 noch eyn prophete? Johannes antwerde ende
 sprack. Ick doepe ymme water. met midden in
 der uw steyt dye den gy met en weten. die selue
 dye is na my komende. dye vor my is gemakt
 des ick niet byn werdich. dat ick vphynde die
 rymen syne schoe. Dese dinghe geschegen in be-
 tania ouer der iordanen. dar Johannes was do-
 pende. An dem anderen daege sach Johan-
 nes Ihesum komende to em ende sprack. syet
 dat lam gaedes. syet dye dar affnymp die sun-
 de der werlt. Dese is van dem ick sprack. Nae
 my kumpt eyn man dye vor my is ghemackt.
 want hy was er dan ick. ende ick wuste syne
 niet. darumb quam ick en to doepende ymme
 water. dat hy worde apenbart in ysrahell. Ende
 Johannes gaff getuchnisse seggende. want ik
 sach den geyst nedderstigen als eyn duue van
 dem hemmel ende blyff vp em. ende ick en wu-
 ste syne niet. Mer dye my sande to doepen in de
 waeter dye sprack to my. Op den du syest den
 geyst nedder stigen ende blyuen vp em. dese is
 dye dar doepet in dem hilgen geyste. Ende ick
 id gesach ende gaff getuchnis. want dese is die
 soen gades. Euer an eynen anderen daeghe
 Johannes stont ende twe van synen iungeren.
 Hy sach Ihesum gan ende sprak. syet dat lam
 gades. ende dye twe iungere hoerden en spre-
 ken ende nauolgeden Ihesum. Ihesus kyde sik
 vmb ende sach sy em nauolgen ende sprack toe
 en. wat soke gy? Ende sy spreken to em. Rabbi
 dat is meyster. wat woenstu? Hy sprack to en
 koempt ende syet dat. ende sy quemen ende se-
 gen. wat hy blyff. ende bleuen by em. an deme
 dage ende dat nakende der tyenden ven. ende
 dat was Andreas dye broeder Symonis petri.
 eyn van den twen dye daer hadden gehort va-

Johanne ende weren em nauogelget. Dye vant
 toe dem ysten Symon synen broeder en sprak
 toe en. wy hebben gheuonden messiam. dat is
 also wel gesacht als Christus. ende brachte en
 to Ihesum. ende do en Ihesus hadde angelsen
 hey sprack. du byst symon dye soen Johanna.
 du wpest gheeyten cephas. dat is also wel als
 Petrus. Ende an dem anderen daghe wolde
 hy vrtgan in galilea. ende vant Philippum.
 ende Ihesus sprack to em. volge my. na. Mer
 Philippus was van bethsaida der stad andree
 ende petri. Philippus vant Nathanael ende
 sprack to em. wy hebben vanden Ihesum den
 soen Iosephs van nazareth. daer van moyses
 schrifft in der eer. ende dye propheten. ende na-
 tanael sprack. *vnt vnuolkomenheyt des gelo-
 uen. to en. Van nazareth. mach dat oech wat
 gudes syn? Philippus sprack to em. koem ende
 syet Ihesus sach natanael komen to em. ende se-
 de van em. Syet dat is eyn recht ysrahelite in
 de geyn vallichheit is en. Nathanael sprack to em.
 Wat van kennestu my? Ihesus antwerde en-
 de sprack to em. Er dy philippus riep als du we-
 rest vnder den vigenboeme. do sach ik dy. nata-
 nael antwerde ende sprack to em. Rabbi. du
 byst dye soen gaedes. du byst eyn konnek in
 ysrahel. Ihesus antwerde ende sprack toe em.
 want ick dy seide ick sach dy vnder dem vgen-
 bome. ende gelouest des. hynumb salt du meet
 syen. dan dese. ende hy sprack to em. Do waer
 vorwaer segge ik uw. gy werdet syen den hem-
 mel apen. ende dye en zel gades opstigen. ende
 affstigen vp den soen des mynschen.

Dat tweede capittel.

Ende an de derden dage worden krypt
 lacht ghemackt in chana galilee. ende
 dye moder ihesu was daer. ende ihe-
 sus was gheladen to der bruilacht. ende syne
 iungeren. Ende doe wjns gebrack. dye moder
 ihesu sprack toe em. sy hebben niet wjn. Ende
 ihesus sprack to er. wpeff. wat is dy ende my?
 Myne vre. *dat is be. uemelike tijt to doen. dat
 hemelike mirakel. In is noch niet komen. Syn
 moder sprack to den denaren. wat dinghes hey
 uw secht. dat doit. Ende dat weren gesat sees
 kruken van steyne. na der gereyninge der ioden.
 eyn yeghelick nam twe off dri maete. ihesus
 sprack to en. vull x dye kruken mit water. en
 de sy vulden se bys boue an. Ende ihesus sprak
 to en. drinket nu. ende bring x en den bruilacht-
 meyster. ende sij brachten en dem bruilacht-
 meyster. Ende doe die bruilachtmeyster hadde
 versocht dat water. dat dat was wjn. worden
 ende hei en wueste niet van weme dat were.

Johannis

Men dye denere dye daer hadden ghescheyt dat water dye wusten dat. do riep dye bruyt- lacht meyster den bruydegam ende sprack toe em. eyn yegelick mynsche setten to dem yesten guden wijn: ende wan sy werden druncken: dan settet hy de wijn dye dar is arger. men du he- uelst den guden wijn bys to nu. Dyt anbegynne der tek en dede Jhesus in chana galilee ende a- penbarde syne glorie *der miraculen. lende syne ungeren geloffden an en. Ende na dyt *dat is do hy dyt mirakel ghedaen hadde. Jhesus ginc aff in capharnaum: hy ende syn moeder: ende sijn broder ende sijn ungeren ende sy bleue daer weinch dage: ende dat paschen der ioden was naken. ende Jhesus gync vp to Iheru- salem ende vant in dem tempel dye verkopers ossen ende schape ende duue ende dye wesselers sitrende. ende do hy hadde gemackt eyne gey- sell van seilen. hy warp sy alle vut dem tempel dye schaep ende oeck dye ossen. ende schudde vut dye munte der wesselers. ende vmbkerden dye taffelen ende sprack toe en dye daer verkof den dye duuen. draget en wech dese dinck: en- de niet wylt maken dyt huys myns vaders eyn huys des vercopens. ende syne ungeren dach- ten dat dar is geseheuen *in de. lxxij. ps. Da uid. Dye heffde dynes huyses at my. Daer- vmb dye ioden antwerden ende spreken to em wat tekens bewijses du vns dat du deyst dese dinghe: * dat is er sult ontbynden. Jhesus ant- werde ende sprack to en. Ioset vp desen tempel in drijen dagen wyl ick en wedder erwecken. Darumb dye ioden spraken: in selen deuertich iaren is gebuwet dese tempel. ende woltu en wedder erwecken in drijen daegen? Euer hey sede van dem tempel syns huys. Darumb do hy was vpgestanden van dem dode. syne un- geren dachten dat hy hadde gesecht dese dinck van synen huue ende geloueden der schariff ende den worde dye en Jhesus hadde gesecht. En de do hy was tho iherusalem toe paschen an dem hochtidigem daege: well geloeffden an sy- nen naem dye daer saghn syne teiken dye hey dede. Euer Jhesus lofte niet sikk seluen en *to apenbaren enyge heyme. licheit des gheloeuen. Darumb dat hy sy alle kande. ende want em niet noet was dat yemant geue getuchnis van dem mynschen: want hey selnen wuste wat in dem mynschen were.:

Wat derde capitell

Onde eyn man was vut den phariseen myt naem Nicodemus eyn voerste der ioden. dese quam des nachtes to Jhe- sum ende sprack to em Meyster wy weten dat

du byst komen van gaede eyn meyster: wante nyman en mach doen dye teiken dye du deit dan got sij myt em Jhesus antwerde en sprak to em Doerwaer vorwaer segge ick dy Dye niet anderwerff * dat is doerch de geistlike drape. I gebaren wert: dye en mach niet sphen dye rijke gaedes Nicodemus sprack to em In welkerley wise mach dye mynsche werden gebaeren: soe die mynsche is olt. Mach hy yet wedder ingan in den bueck synre moeder: ende werden ander werf gebaeren? Jhesus antwerde Doerwaer vor waer segge ick dij. dye niet wert anderwerff ghebaeren vut deme water. ende vut deme hil- ligen geiste. dye mach niet ingaen in dat rijk gades. Dye van dem vleische is gebaren dye is vleisch. en dat van den geiste is gebare dat is de geist. niet verwunder dij des dat ick dij heb- be gesecht. Ey moten anderwerff gebaren wer- den. Woe dye geist wyl dat blest hy: ende du horest syne stemme. mer du weist niet waer sy her kumpt edder wat sy hen geit. also is em ie- lick de van dem geiste is gebaren. Nicodemus antwerde em ende sprack to em. in welker wij- se mogen geseheuen dese dinghe? Jhesus antwer- de ende sprack to em. ende du byst eyn meester in israhel ende en weist dese dinghe niet? Doerwaer vorwaer segge ick dij. want wat wij weten dat seggen wij. ende dat wij sjen dat betughen wij ende gij entfenget niet vns getuchnis ende off ick hedde gesacht van erdisphen dinghen. ende gij en gelouet niet. In welker wise solde ghij dan gelouen oft ick uw sede hemmelsche din- ge? Ende nemant sticht vp in den hemel dan die dat her aff is gestegen van dem hemel die soen des mynschen die dar is in den hemel. En- de als Moises verhogede die slangen in der wo- stenie. also moet die soen des minsthen werden verhoget. vp dat eijn iegelick die dar in en ge- louet niet verderue. mer dat sij hebben dat ewi- ge leuen. Want also heff got lieff die werlt dat hij gaff sinen ingebaren soen. vp dat eijn iegelick de in en gelouet niet en verderue. mer dat hij hebbe dat ewige leuen. want got sande sinen soen in die werlt vp dat dye werlt worde beholden doerch en. Dye dar ghelouet in en: dye wert niet geordelt. mer dye dar niet gelouet. to der stunt is hy gheordelt. want hy gelouet in den naem des eyngelbaren soen gades. ende dyt is dat ordell. want dat licht quam in dye werlt: ende dye mynschen hadden niet sneff die dusternisse: dan dat licht. wat ere werke were tose. Dan eyn iegelick de dar deit boesheit. die hafet dat licht: ende en kumpt niet toe dem li- chte dat sine werke niet werden gestrafft. mer die dat deit die warheit dye kumpt toe deme lichte vp dat sine werke werden apenbaer. wa- sij sint van gade. Na desen dinghen Jhesus quat.

in dat lant van iudea ende syne iūngeren ende waende by en ende doepde. Ende Johannes was doepende in Ennon by salim. want daer weren well watere: sy quamen ende worden ghe doept: wāt Johānes was do noch niet gelecht in den kerkene. Ende dat wart eyne vrage vā den iūngeren Johannis myt den ioeden vā der geeyninghe. ende sy quamen to Johannem en spreken toe em Meyster dye myt dij was mid del ouer der iordanen dem du geueft getuchnisse. syet dye doept: ende alle komen sy to em. Johannes antwerde ende sprack toe en. Dye mynsche mach entfangen geyn dinck van em selues: dat en werde em gegeuen van dem hemmel. Gy seluen geuet my ghetuchnisse dat ick sprack: ick byn christus niet: mer ik byn gesant van em. dye dat hefft dye bruyt: dat is die brudegam. mer dye vrunde des brudegams. de dat steyt ende hoert en. myt vreuden veruouwet heyt sich vmb dye stemme des brudegams. Dar vmb in desen is veruult myne vreude. hy moet wassen: mer ick moet veruouwet werden. dye van bauen kumpt dye is auer all. dye van der erden kumpt: dye is van der erden ende sprickt van der erden dye van dem hemel kumpt de is ouer all. dat heyt suyt ende hoert dat getughet heyt. ende syn getuchnis nympt nyemant. Mer dye dat entfangt syn getuchnisse. die bringet dat god is waraffich. Mer wen god hefft ghesant: dye word gades sprickt heyt. want god griffet niet den geyst by maten. **Sunder ouerulo dich.** Dye vader hefft lijff den soen: ende gaff alle dinck in sine hant. dye dat gelouet an den soen: dye hefft dat ewighe leuen. mer dye daer is vngelouich dem soen dye wett niet syen dat ewighe leuen. mer dye toren gades blijft vp en

Dat verde capitrell

HIs nu Ihesus bekande dat dye pharise en hadden gehoert dat Ihesus makde met iūngeren dan Johannes ende doepede. wo wael Ihesus niet doepde met syne iūngeren. heyt liet dat lant iudea ende ginck weder in galilea ende sy musten gaen doerch samarien. Darūb hy quam in dye stad samarie: dye daer is geheiten sichen: by deme acker den Jacob gaff Joseph synen soene. ende daer selues was dye bozn. **Dat was dye putte.** Jacobs. Ende Ihesus was moede van dem wege ende sat so vp dem bozne. ende dat was vmb dye sefte vte. Eyn wijff dat quam van samarien toe schepen water. Ihesus sprack toe er. **Chijff mij drinken.** ende syne iūngeren weren hen gegaen in dye stad dat sy koichten spijse. Darumb dat wijff van samarien sprack. **In welker wise heyt**

schestu drinken van my soe du byst eyn ioede. ende ick byn eyn wyff van samarien. Want de ioeden hebben geyne geselschop myt den samaritanen. Ihesus antwerde ende sprack toe er. wāstu dye gaue gades. ende wie dij is die toe dij sprickt: ghyff my to drinken: villichte hestu geheschet van em ende heyt hedde dy ghegeuen dat leuendige water. **Dat is de genade des hiligen geistes.** Dat wijff sprack toe em. Here du en hefft niet dat du in putte. ende dye putte is dyp: woruan soldestu dan hebben dat leuendige water. bustu dan merer dan vnse vaeder iacob dye vns gaff den putte ende heyt seluens dranck van em ende sine kinder ende sijn we. Ihesus antwerde ende sprack toe er. Eyn yegelik dye dat drinket van desen water den doest wederumb. euer dye drincket van dem waeter dat ik em gheuen wyl den doest niet ewich. mer dat waeter dat ick em geue dat wett em eyn bozn des springenden waters in dat ewighe leuen. Dat wijff sprack toe em. Here ghyff my des waters dat my niet mer en dueste: noch dat ik niet mer her kome to putten. Ihesus sprack toe er. **Gae ende roep dinen man en koem her.** Dat wijff antwerde ende sprack. ick hebbe geynen man. Ihesus sprack toe er. du sechst wall. ik hebbe geynen man: want vijff mans hestu gehat: ende den du nu hefft dat is din man niet in de heffstu wat ghesacht. **Dat wijff sprack toe em.** here ick sye dat du byst eyn prophete. vnse wede dye beden an desen berch. ende gy sprekt **contrarie.** Dat iherusalem is dye stat dat dat getempt an to beden. **Ihesus sprack toe er.** wijff geloue my: want dye vte kumpt dat gy niet an desen berge noch in iherusalem solt anbeden den vader. gy anbedet dat gy niet weten: wy anbeden dat wij weten: want dat heil is den ioeden. Mer de vte kompt ende is nu dat dye warachtige anbedet wyllen anbeden den vader in deme geiste ende in der warheit: want dye vader soeket alsulke dye en anbeden. **Got is dye geist ende dye en anbeden:** dat getempt dat sy in deme geyste ende in der warheit en anbeden. **Dat wijff sprack toe em.** ick weet dat messias kumpt dye dat heyt christus. darumb wan hy kompt. heyt verkundiget vns alle dinck. **Dye noet sint toe der selichheit.** Ihesus dye sprack toe er. ick bynet dye dat sprickt myt dy. Ende to hant quamen sine iūngeren ende wonderden sik dat hy sprack mit der vrouwen. iedoch niemant die sprake wat vragestu off wat redestu myt der vrouwen. Darumb dat wijff verlijt ere kruiken ende gink in die stad ende sprack toe den minschen. **Die in der stad wonden.** **Koempt ende siet de man die mij hefft gesacht alle dinck die ick hebbe gedaen. is die dan niet christus.** Ende sij gingen vnt van der stad ende quamen to eme. **Dat**

tusschen * er dye samaritanen to em quamen. I sine iungeren beden en seggende. Meyster eth. hy sprack to en-ick hebbe eyne spijse to eten de gy niet weten. Darumb dye iungeren spreken myt einander. hefft dan em yemant spijse ghebrocht to eten. Ihesus sprack to en. Myne spijse is dat ick doe den willen dye my gesant heft dat ick vullenbringe sijn werck. spreke gy dan niet dat noch veir maent sint. ende dye an die kompt. Syet ick segge uw. heuet vp uwe ogen ende syet dy lande want sy sint uw wijt to dem aen. ende dye daer snydet dy nympt den loen. ende samelt dye vrucht in dat ewige leuen. dat sikk myt einander vrouwen dye dar seyen ende de dar meyen. want in desen is dat wort waer wen eyn ander is dye dar seyt * als dye patriarchen ende propheten. I ende eyn ander de dar meyt * als de apostole. I Ik sande uw to snyde dat gy niet hebben gearbeyt. dye anderen hebben dat gearbeyt. ende gy sint ingeganghen in eren arbeyt. ende vell vpt der stad samaritaner. geloueden an en vmb dat wort des vijffs gheuende getuchnis van em. want hy hefft my gesecht alle dinc dye ick hebbe gedaen. Daerumb do dye samaritaner weren komen to em. sy baden em dat hy bleue by en. ende hey bleyff dar twe dage. ende vell geloeffden an en vmb synre woord. ende spreken toe dem wijue. want nu en loue wij niet vmb dyne rede. Mer wy seluen hebben gelhoert. ende wy weten dat dese is dye dat ghesunt macht dye werlt. Ende na twen dagen Ihesus ginck van dar in galilea. want Ihesus gaff selues getuchnis. want die prophete hefft niet ere in synen lande. darumb do hy was komen in galilea. dye galileer entfingen en na de dat sy hadde gespen alle dinc dye hy hadde ghedaen toe iherusalem an deme hochtijtliken dage en sy seluen weren komē to de hochtijtlike dage. Darumb qua ihesus euer in chana galilee do hy hadde verwandelt dat water in wyne. Ende eyn kleyn koninck was daer * dat was eyn verwaer des landes galileen van den romerē ghesat. dye welke romerden ioeden dat sceptum genomen hadden. ende doe geyn koninck en was. Des soen was krank in capharnaum. doe dese hadde gehoert dat Ihesus was komen van iudea in galilea. hy ginck to em ende bat en dat hey nedderginge ende machde gesunt synen soen. want hi begunde nu to steruen. Darumb sprack Ihesus to em. Sy en gelouet niet gy en syet teken ende wonder. Dye cleyn koninck sprack to em. O here ga nedder er myn soen sterue. Ihesus sprack to em. gae. dyn soen leuet. Dye man ghelochteden worden dye em Ihesus hadde gesecht ende ginck. Do hy nedder ginck dye knecht beiege de em ende verkundigede em seggende dat syn

soen leuede. darumb viagede hy van em de vre in der dat was worden beret. ende sy spreken to em. gesteren vmb dye souende vre lyet en dat febris. Darumb dye vader bekande dat dat was dye vre in der em Ihesus hadde ghesecht. drit soen leuet. ende hy selues gelouede ende all sijn huys * dat is sijn huysgeinde. Dyt ander teike dede echter Ihesus do hy was komen van iudea in galilea.

Dat vijfte capittel.

DA desen dingen was dye hochtijtliche dach * dat is der pynschdach. I der ioeden. Ende Ihesus ginck vp to iherusalem. Ende to iherusalem was eyn waeter daer men wynmackde dat vleisch der beesten. ende dat was geyten vp hebreyse bethsaida. hebben de vijff togenge. In den * togengen. I lach eyne grote mannichuoldige schaer der kranken ende der blinden ende lamē der verdoorden. dye dat beyde weren der beweginge des waters. Want die engel des heren steich aff na der tijt in dat water. ende dat water wart beweghet. ende de to den yersten affsteich in dat water na der tijt der beweginge des waters dye wart gesunt. van welkeley suychten hy were begrepe. Ende dar was eyn man dy krak was geweest achtendedertich iaer. do Ihesus hadde gespen desen do liggēde ende hadde bekant dat hy da hadde vell tūt * gelegen in der krencken. I hy sprack to em. wilt du merden gesunt. Die krake antwoet eme. O here ick hebbe gheynen mynschen dye my dreghe in dat waeter als dat water wert beweghet. want wen ick come eyn ander stiget aff roe my * in dat water. I Ihesus sprack to em. Sta vp ende heiff vp dyn bedde ende gae. ende to hant dye man wart gesunt ende hoef vp sijn bedde ende ginck. Dat was dye sabboth in dem dage. darumb dye ioeden spreken to dem dye dat was gemacht ghesunt. dat is dye sabboth. getempt di niet vpto heuen dyn bedde. I hy antwerde en. dye my makede gesunt dye sprack to my. heue vp dyn bedde ende gae. darumb sy vrageden en. wie is de mynsche dye to dy sprack nym dyn bedde ende gae. * want hy tegē vns gesette deit. I Mer de dar was gesunt gemacht dye wulste niet wye hy was. Ende Ihesus scheyde sik van der schaar ende ginck an eyne stad. dar na vant en Ihesus in dem tempel ende sprak to em. sye du byst gesunt gemacht. nu en wyl niet mer sundigen. vp dat dy hie na niet geschee eyn argers. Dye man ginck ende verkundigede dat den ioeden dat dat Ihesus was dye en gesunt hadde ghemacht. darumb die ioeden veruolgden ihesum dat hy hadde gedaen dat dinc an dem sabboth.

Ende Ihesus antwerde em Mijn vader werket bys nu: ende ick werke. dat umb well met de ioeden soken en to doden. want niet alleme dat hy tobrack dye vrye des saboths. mer dat hy se de dat god sijn vader were ende machde sik gade gelijck. Dat umb Ihesus antwerde en sprack to en Voowaer vorwaer segge ick uw: die soen mach geyn dinck doen vā sick selues. mer wat dinghes hey suyt den vaeder doen. want welke dinck hy deyt: dye deyt ock ghelikerwyse dye soen. want die vader heeft lyeff den soen en wij set em alle dinghe die hey selues deyt: ende mer werke wen dese die wijset hy em vp dat gi werden uw ver wunderen. want als die vaeder verweckt dye doden ende macht sy leuendich. also ock die soen: welker hey wyll macht hy leuendich. ende dye vader ordelt nyemant. want alle ordel gaff hy dem soen dat sy alle eren den soen als sy eren den vader. wie niet eret den son dye eren niet den vader die en sande. Voowaer vorwaer segge ick uw: dye myn wort hoert ende gelouet dem die my gesant heeft: dye heeft dat ewyge leuen ende kumpt niet to dem ordel mer hey gept van dem dode in dat leuen. Voowaer vorwaer segge ick uw: want dye vre kupt ende is nu: dat die doden in dem vngelouen. I horen die stemme des soens gades. ende de dat horen sollen leuen. want also dye vader dat leuen heeft in em selues. also gaff hy ock den son to hebben dat leuen in em selues. ende gaff em geweld to maken dat ordel: want hy is de soen des mynschen. niet wundert uw des want dye vre kumpt in der alle dye dar sint in den graue ren dye sollen hoeren dye stemme des soens gades. ende dye daer gude werke gedaen hebben: dye gaen in die vperstendinge des leuendes. de euer ouel gedaen hebben: in dye vperstendinge des geachtens dat is des verdommē. Ick en mach geyn dinck doen van my selues. my to scheiden van mynen vaeder. Ick ordell als ick hoere ende mijn ordel is gerecht. want ik soke niet mynen wyllen: sunder den willen des de mi sande. Off ick geue allexue. I getuchnis vā my selues. myn getuchnis is niet waer. na uwen meynongen. Eyn ander is als Johannes baptista. I dye dar gyfft getuchnisse van my: ende ik weet dat sijn getuchnisse waer is dat hy be tuge van my. Ghy sanden to Johannem ende hy gaff getuchnis der waerheyt. euer ick neme niet getuchnisse van den mynschen. sunder dese dinghe segge ick uw vp dat gy behouden bliuen hy was eyn lichte benende ende luchtende ende gy wolden uw vrouwen to der vren in synen lichte. mer ick hebbe mer toe getuchnisse dan Johannes. want ick hebbe dat getuchnis my nes vaders. I want dye werke dye my dye vader gaff dat ick sy vullenbringen solde: dye sel-

uen werke dye ick do dye geuen getuchnis van my. want my dye vader sande. ende dye vader dye my sande dye gyfft ghetuchnis van my. doech sick seluen. I syne stemme hoert ghy niet ende syne gestalt hebbet gy niet gesyen ende sy ne worde hebbet gy niet gehalten in uw: want gy niet gelouet deme den hy ghesant heeft. verder soket de schrift want gy meynē in de dat is in den schriftten. I to hebben dat ewige leuen. ende dye seluen synt dye daer geuen getuchnis van my. ende gy ioeden. I en wilt niet komen doech den gelouen. I to my dat gi hebben dat leuen. Dye claerheit dat is dye verhuouge. I van dem mynsche entfange ick niet. want ick bekande uw dat gy niet hebbet dye lyeffde gades in uw. ick quam in dem naem myns vaders ende gy entfeingen my niet. kumpt echter eyn ander in sinen namen: den werde gy vrenmen. wie mochte gy gelouen dar uwer eyn vā dem anderen de trijlike Iglorie nympt. Ende dye ere dye alleyne van gade is dye soket gy niet. Niet meynet dat ick allexue. I wyl uw be schuldigen by dem vader. Moyses is die uw be schuldiget: in dem gy valschen. I hapen hebet want gelouede gy moysi. gy gelouede ock villichte my. want van my heeft hy geschreuen. is dat gy niet gelouen synen schriftten. in welker leuwise gelouen my mynen worden.

Dat sefte capittel.

DA desen dyngē Ihesus ginck ouer dat meer galilee dat dar is genant. I by triadis: en eyne grote schaer des volks nauolgeden em. want sy segen die teiken dye hy dede auer die: die dar sieck weren. Ihesus steich vp an den berch ende sat daer myt sinen iungeren. want die hochtijtlike dach der iode des paschens was nae. Ende do Ihesus vpgē hauen hadde sine ogen ende sach dat eyne grote welxīt quam des volkes to em. Hy sprak to Philippo. wat uan kopen wy brot dat dese etē dyt sede hy en to verfoken: want hy selues wal wuste wat dinghes hy were doende. Philippus antwerde em. brot vmb tweehundert penninge en were en niet genoch in dem dat eyn yegelik eyn wemich neme. ende eyn van den ungheren Andreas die broder symonis petri die sprak to eme. Hijt is eyn kint dat heeft vijf gerstene broet ende twe vylsche. mer wat is dyt vnder also well. Ende Ihesus sprack to en. hetet dye mynschen sitten gan en well heuwes was in der stede. en die manne saten by dem tale ombtēt vñsdusent. en Ihesus nam dat broet en do hy

hadde dat gelonediet. hi deilde dat den nedder
 sitenden. ende to geliker wijsē van den visschē
 also well als sy wolden. Ende do sy weren sat do
 sprack hy to synen iungeren. nempt vp dye bro-
 ken dye dar sint auerbleuen dat sy niet verder-
 uen. Darumb sy samelden vp ende vulden twalf
 korue der brocken van den twen vijschen ende
 van den vijsf gersten brode die dar weren auee-
 bleuen den dye dar hadden geten. darumb dat
 dye mynschen segen dat hy hadde gedaen dat
 teiken: sy spraken dyt is eyn waer prophete die
 dar is komende in dye werlt. Do Ihesus bekan-
 de dat sy weren komen en to nemen ende to ma-
 ken to cyme kominge. do vloey hy euer alleynē
 an den berch. ende do dat auent wart syne iun-
 geren stegen aff to dem mere. ende do sy weren
 aff gestegen in ein schip: sy quamen ouer dat
 meer to capharnaum. ende die duisternis ware
 all to hāt. ende Ihesus en was do noch niet ko-
 men to en. ende dat mer verhoeff sich van gro-
 ten wynden weyende. ende als sy hadden gero-
 det als by. xxv. edder. xxx. stadia. sy segen Ihe-
 sum gan vp dem mere ende nakede dem schip-
 pe. sy vruchten sich ende hy sprack toe en. niet
 wylt vruchten ick byn yt. Ende sy woelden
 en entfangen in dat schipp. ende toe hant was
 dat schip an dem lande to dem sy gingen. En-
 de an dem anderen daege. dye schaer dye daer
 stont auer dat mer dye segen dat dat geyn an
 der schepe weren dan dat eyne ende dat Ihesus
 niet was inghegangen myt. sinen iungeren in
 dat schipp. ende dye iungeren weren alleynē in-
 gegangen ende ander schepe auer quamen van
 tyberiadē by der stad daer sy hadden gegeten
 broet: sy dankeden gaede. Ende als dye schaer
 hadde ghesen dat Ihesus dat niet en was noch
 syne iungeren. sy stegen vp in dye schepinghe
 ende quamen in capharnaum sokende Ihesum
 ende do sy en hadden gesunden auer dem mere
 sy spreken to en. meester wāner quamestu her?
 Ihesus antwerde ende sprack to en. Voorwaer
 segge ick uw. gy soker my niet daer-
 umb dat gy teken segen. mer dat gy hebbet ge-
 geten van dem brode ende sint geladiget. niet
 omb dye spijse dye dar vergeyt. mer dye daer
 blijft in dat ewige leuen. welker uw gyfft *
dat is bereit is to geuen. Idye soen des mynschē
 want den *soen. Iheff god die vader getekent
 *en in dese werlt to senden. Darūb sy spre-
 ken to en. wat do wy dat wi werke dat werk
 gaedes? Ihesus antwerde ende sprack toe en.
 Dat is dat werck gades dat gy gelouē an den
 hy gesant hefft. sy spreken to en. wat tey-
 ken deistu dan *wātu moyses teiken noch niet
 gedaen en hefft. Idat wy syen ende dy gelouē.
 Wat werkestu? Onse wedere eten dat hemmel
 sche broet in der wolkemē als id is gheschre

uen. hy gaff en broet to eten van dem hemmell.
 Ihesus sprack to en. Voorwaer vorwaer segghe
 ick uw Moyses gaff uw niet dat broet van de
 hemmel. mer myn vader gyfft uw dat war bro-
 et van dem hemmel. want dat broet gaedes is
 dat. dat dar nedderstiget van dem hemmel en
 de gyfft dat leuen der werlt. Darumb sy spre-
 ken to en. here gyff vns to allen tijde dat brot
 Ihesus sprack to en. ick byn dat broet des leue-
 des: die to my kumpt den honger niet ende de
 an my gelouet den en doest niet. mer ick segge
 want gy segen my en gelouen niet. Allet dat
 my dye vader gyfft dat kumpt to my. ende dat
 daer kupt to my dat en werpe ick niet vpt wāt
 ick byn affgestegen van dem hemmel niet dat
 ick do mynen wyllen. mer des wyllen dye my
 gesant hefft. ende dyt is de wille myns vaders
 di mi sande. dat all dat hi my hefft gegeue niet
 vpt dem werlese *dorch die sinde dat die myn-
 sche in welt. sunder dorch penitencie behalden
 bliuen mach. Imer dat ik verwecke an den iun-
 sten daege *to der gloien. want dat is die wil-
 le myns vaders die my gesant hefft: dat eyn pe-
 gelick die dat suyt den soen ende gelouet an en
 die hebbe dat ewige leuen. ende ick wil en ver-
 wecken an dem iunsten daege. Darumb doe
 die ioeden murmureden van ein dat hi hadde
 gesecht ick byn dat leuendige broet. dat daer
 nedder steich van dem hemmel. ende se spreken
 is dyt niet ihesus die soen iosephs des vader en
 de moder wy kennen. Darumb in welker wyse
 sprack hy: want ick nedder steich van den he-
 mel. Ihesus antwerde ende sprack to en. niet en
 wilt murmuren vnder einander. nymant en
 mach komen to my. dat en sy dau dat die vae-
 der die my sande en trecke. ende ick verweck en
 an dem iunsten daege. Dat is gheschreuen in de
 propheten: ende sy werden alle als die geleerden
 van gade. Ein iegelick die dat hefft gehort en
 de gelesen van dem vader die kumpt to my niet
 dat yemant hefft gesien den vaeder. mer die *
 soen. Idie van gade is die sach den vader. Voor-
 waer verwaer segge ick uw. dye an my gelouet
 die hefft dat ewige leuen. ick byn dat broet
 des leuendes. uwe wedere eten dat hemmel sche
 *dat is dat tijlike. broet in der wolkemē en
 de sint doet. dyt is dat broet dat daer nedder
 steich van dem hemmel. dye daer et van dessem
 brode die weret niet steruen. ick byn dat leuen
 dige broet die ick van dem hemmel byn aff ghe-
 steghen. die daer et van dessem broede die leuet
 ewentlickē. ende dat broet dat ick geue dat is
 mijn vleisch van dat leuen der werlt. Darumb
 dye ioeden kiueden vnder einander seggende.
 in welker wijsē mach hi vns geuen to eten syn
 vleisch? Ihesus sprack to en. voorwaer vorwaer
 segge ick uw: ete gy niet dat vleisch des soens

des miltſchen ende drinket ghy niet ſijn bloet
 * dat is dat ſacrament dat vnder behalden is
 dat vleys ende dat bloet. I gy en hebt niet in
 uw dat ewige leuen. want dye daer et myn
 vleſch ende drinket dat bloet die heeft dat ewi
 ghe leuen ende ick wyll en verwecken an deme
 uuyſten dage. Want myn vleſch is verwar
 eyne ſpiſe: en myn bloet is verwar eyne dranck.
 Die daer et myn vleſch ende drinket myn bloet
 dye leuet in my ende ick in em. Also my dye le
 uende vader ſande ende ick leue vmb den vader
 en die my et die leuet vmb my. Dyt is dat wort
 dat dar nedder ſteich van dem hemel. niet als
 vnſe vedere eten dat hemelſche broet ende ſint
 geſtoruen in der woſtemen. dye daer et * dyt
 broet werdentliken. I dye leuet ewentliken.:

Dese dinck ſprack Iheſus in der ſinagogen
 lerende in capharnaum. darumb well van ſinen
 iungeren dye dyt hoerden ſpraken. dye rede is
 hart: wie mach ſy hoeren. * want ſy blaſpheme
 rende ludet. I want Iheſus wuſte dat by ſick ſel
 uen woel dat ſine iungeren murmurden van
 deſen. hy ſprack to en: ergert uw dyt. darumb
 want gy ſyen den ſoen des mynſchen vpfigen
 dar hy to dem yſten was. dye geiſt * dat is
 myn moet na dem geiſtliken verſtande. I is dye
 daer leuendich macket: mer dat vleſch is niet
 nutte. * nae uwem iodiſchem verſtande. I dye
 wort dye ick hebbe geſecht to uw dye ſont dye
 geiſt ende dat leuen. mer dat ſint ſummige van
 uw die daer niet gelouen. * vmb dat ſy den ge
 louen niet verſtaen en mochten. I want Iheſus
 wuſte van anbegynne welke dat gelouich we
 ren ende wie en verraden wolde. ende hy ſprack
 Darumb ſede ik uw dat nyemant mach kome
 to my id en werde em gegeven van mynen va
 der. ende well vyt ſinen iungeren * dat is van
 der gemeynen ſcharen. I gingen achter ſick en
 de gmghe nu niet myt em. darumb Iheſus
 ſprack to den twalff apoſtolen. wyl gy niet ok
 hen gan. Symon petrus antwerde em. here to
 wem gaen wy. du heffet dat wort des leuendes
 ende wy bekennē ende gelouen dat du byſt chri
 ſtus die ſon gades. Iheſus antwerde en. Er wel
 de ick niet uwer twalue ende eyne vyt uw is die
 duyuel. * dat is vor ordineert to der geſelſchop
 des duyuels. Iende dyt ſede hy van iudas ſimo
 uie ſchanioth want die wolde en verraden: wāt
 hy was eyne van den twaluen.

Dat ſeuende capittel.

A deſen dingen Iheſus ginck in gali
 lea: ende hy wolde niet gaen in Judea

want dye ioeden ſochten en to doeden want
 dye hoechtijlike daech der ioeden den ſy hyl
 den in der loeffbloinghe was nakende. ende
 ſyne broedere * dat ſint die genne die em volge
 vmb die hēre des ewighen leuens. I ſpreken toe
 em. Gae van hie ende gae in Judea. * dat is in
 iheruſalem. I dat ock dyne iungere ſyen die wee
 ke die du deift. Do war nyemant deyt ichtes
 wat in hemelicheyt en ſoeckt ſik apēbar to ſijn
 deſtu deſe dinghe ſoe apenbaer dy ſelues de
 werlt: wante ſine broedere ghelouen niet an em
 darumb Iheſus ſprack to en. myne tijt * der
 tokomender glorie. I is noch niet ghekomen.
 euer uwe tijt * der werentliker glorie dye gy
 ſoket. I is to allen tijden bereit. want dye werlt
 mach uwe niet haten. euer my hatet ſy: want
 ick geue getuchniſſe van er dat ee werk quait
 ſint. Gy ſolt vpgaen to deſen hoechtijliken dae
 ge. * der tabernakelen. I dan ick wyll niet vpga
 en to dem hoechtijliken dage. want myn tijt *
der lere. I is noch niet veruult. do hy dyt hadde
 geſecht: hy ſeluen bleff in galilea. Ende do ſy
 ne broedere * dat ſint ſyne diſcipulen. I weren vit
 gegangen to dem hoechtijliken dage. do ginck
 hy ock vp dem hoechtijliken daeger: niet apen
 baer dan hemeliken. Euer dye ioeden ſoch
 ten en an deme hoechtijliken daege ende ſprakē
Wat is heyl. * dye alsus grote wonder deyt.
 Ende well murmuringe wart vnder dem volke
 van em. want etlike ſpreken heyl is guet. dye
 anderen neyn: want heyl verleyt dye ſcharen. ie
 doch nyemant ſpraeck apenbaer van eme *
enich guet. I vmb dye vruchten der ioeden.
 En nu ynt middel * dat is by den gudenſtach.
 des hoechtijliken dages ginck Iheſus vp in de
 tempel ende hēre: ende dye ioeden verwonder
 den ſick ſeggende. In welcher wiſe kan deſe die
 ſchriſt ſoe heyl niet en heeft ghehelpet. Iheſus
 antwerde ende ſprack. myn hēre is. met myn:
 euer des die my gefant hefft. Off etliker woede
 doen ſinen wylle dye wert id erkennen van der
 hēre: off ſe ſy vyt gaede off ick ſy ſpreke vis my
 ſeluen. die daer ſpricht van em ſeluen die ſoket
 ſijn eygene glorie. dye euer ſoket die glorie des
 dye en ſande: is waraffich ende dat vrecht is
 niet in eme. Heefft uw moyses niet ghegeuen
 dye. Ee. ende nyemant van uw deyt dye ee. wat
 ſoket ghy my toe doeden. Iheſus antwer
 de ende ſprack toe en. Eyn werck dede ick ende
 gy alle verwunderden uw. darumb Moyses
 gaff uw dye ee der beſindinge: niet dat ſy was
 van moyses euer vyt den wederen. ende an dem
 ſabtoth beſindet gy den mynſchen. entſaget
 nu dye mynſche die beſindinge an dem ſabtoth
 en wert niet gebraken dat goſet moysi: ende gy
 vanwerdighet uw auer my dat ick make gelunt

eynen gansen mynschen an dem sabbots dae
ge. Niet ordelt nae deme antlate euer ordelt
recht ordel. Darumbe etlike van iherusalem se-
den. is deser niet der den sy soken toe doeden.
Dyt hy sprickt apenbar * tegen vns. Ende sy
seden em niet ende hebben dat dye vorsten war-
liken bekant dat hy is Christus. Want desen
wete wy van weme hy is * want wy alle sijn
geslecht bekennen. Euer so christus kumpt in
mant fall weten van weme hy is. Darumbe
Ihesus riep in dem tempel lerende ende seggen-
de. Ende my * dat is myn geslecht der mynsche-
lyt sunder niet der gotheyt. Iweter ghy ende
wan ick byn wetet gy. Ick byn niet komen van
my seluen. Euer die my sent dye is waraffich-
den welken gy niet en bekennet: mer ick wet en
Ende off ick segge dat ick en niet en weet. ick
worde gelick uw logenaffich: want ick weet
en: ende byn van dem ende hy seluen sande my.
Darumbe sochten sy en to vanghen ende nye-
mant sloech die hande an en: want sijn vre *
des geuencnis. I en was doe noch niet komen
Euer vell van der schare geloueden an en ende
spraken Christus: wan er deit hey dan yet meer
teken dan dese deit. Do dye phariseen hadden
gehoert dat dye schaer murmulden dese dinck
van eme. do sanden dye phariseen ende vorsten
denere dat sy Ihesum vengen. Darumb Ihesus
sprack to en. Noch eyne cleyne wijle byn ik by
uw ende ick gae toe deme die my sande. Gy sult
my soken * nae mynre vperkentnis. I ende vin-
det my niet. ende dar ick byn en moget gy niet
hen komen. Darumbe dye ioeden spraken to en
seluen. war wert hey hen gaen dat wy en niet
vinde mogen. Wert hy dan gaen in verstrou-
winge der heiden ende leren die heyden. Welck
is dat wort dat hy sprack. gy sult my soken en
de vinde my niet: ende dar ick byn en moege
gy niet komen. Ende in dem groeten lesten
daege des festes: doe stont Ihesus ende tpep
leggende. Off yemant dorste die koem toe my
ende drinke * dat water der wijs heyt. I die an
my ghloe: et als dye schrifft sprickt die vlete
des leuendigen waters sollen vleten van synen
buke * dorch sine gude lere. I Euer dit se de *
Ihesus. I van den hilgen geiste den sy eintfange
solde gelouede an en. wat die * hillige. I geist
was noch niet gege: en. want Ihesus was do
noch niet glorificert. Darumbe vell van der
schare doe sy hadden gehoert dese wort sy spre-
ken. vorwaer dyt is eyn prophete. die anderen
spraken dyt is christus. euer etlike spreken ko-
met dan christus va galilea. Sprickt dan niet
die schrifft dat christus koemst vut deme sade
dand van dem castelle bethlehem dat van da-
uid was. Darumbe twedrecht wart vnder den
voike vmb en. want etlike van en dye wolden

en vanghen. euer nyemant van en lede de hant
an en. Darumbe dye dener quamen toe den by-
schopen ende toe den phariseen ende spreken toe
en. warumbe voert gy en niet her. Dye dener
antwerden. Dye geyn mynsche heeft ghespro-
chen also als dese mynsche. dye phariseen ant-
werden en. sijn gy dan ock verleydet. Gelouet
dan ock iemant van den vorsten * der prieste-
re. Ioff phariseen an en. Euer dese schare dye
niet bekende die ee: dye is veruloket. Nicode-
mus dye des nachtes was komen toe em ende
dye was eyn van en dye sprack toe en. ordelt
dan vnse gesette niet den mynschen sy en hoert
toe dem ersten van eme ende erkan den wat din
ges hy dede. Sy antwerden ende spraken to em
Hystu dan oock eyn galileesch. Vndersoeke
dye schrifft ende sje dat dar geyn prophete vp
uerstept van galilea. ende sy kperden wedder
eyn yegelick in sijn huys. :

Dat achte capitell

Ende Ihesus ginck * vm to bedē. I an
den olye berch: ende vroe quam hey in
den tempel ende all volck quam to em
ende sittende herde hi sy. euer die schriben ende
dye phariseen brachten em eyn wijff begrepen
in der eebrekinge ende satten die in dat middel
ende spraken toe em. Meister dat vijf is nu be-
grepen in der eebrekinge. Euer Moyses heeft
vns gebaeden in dem gesette * Leuitici in dem
tuintichsten capitell. solke toe versterpingen
darumbe: wat sechstu. Ende dijt seden sy en to
versoeken dat sy en moechten beclaeen. Ende
Ihesus negede sick nedder ende schriff myt de
vinger in die erde. Ende als sy vulherden vra-
gende: do richtede hy sick vp ende sprak to en
welker uwer die is sunder sunde die werpe den
persten steyn an sy. Euer negede hey sick ende
schreff an die erde. Ende als sy dyt gehoerden
sy gingen vut dye eyn nae dem anderen. anhe-
uende van dem olden bys toe dem iunghesten.
Ende Ihesus bleyff alleyne ende dat wijff sta-
ende in dem middel. ende Ihesus richtede sik vp
ende sprack to er. wijff war sint die: dye dy be-
secht hebben. Hefft dy yemant veroerdelt. sy
sprack. here niemant. Ihesus sprack to er so en
wil ick dij ok niet veroorden. Gae hen ende en
will niet mer sundige. Darumb Ihesus sprak
euer myt en segghende. Ick byn dat licht der
werlt. die my nauolget die geit niet in die duy-
sternisse. euer hy wert heben dat licht des leue
des. darumb dye phariseen spraken to em. du
gyfft getuchnis van dy selues ende dyne ghe-
tuchnisse sint niet waer. Ihesus antwerde ende
sprack to en. Ende off ick getuchnisse geue va
my seluen myn ghetuchnis is waer. want ick

wet van weme ick koeme ende waer ick gae. euer gy wetet niet van weme ik kome off wat ick gae. Gy ordelt nae dem vleysche: euer ik ordel nyemant. ende off ick ordel so is myn ordell waer want ick byn niet allepne: euer ik ende de vader dye my sande ende id is geschreuen in uer ee deuteronomij. xix. dat twyert man ghetuchnis waer is. Ick byn dye ick getuchnis geue van my seluen ende dye vader die my sande dye gyfft getuchnis van my. Darumb sprake sy to em. waer is dyn vader? Ihesus antwerde. gy en kennet my noch mynen vader niet: wāt off gy my hadden gekant: villichre gy hedden ok gekant mynen vader. Dese woet sprak Ihesus lerende in dem tempel an der schatkamere ende nyemant en renck en want sine vre was noch niet komen. Darumb Ihesus sprack euer to en. ick gae to mynen vader dorch den tijtlikē doot. lende gy sult my soken dat is in mynen vrtuerkaren. lende ghy steruet in uwen sunden. dar ick gae dar en moget gy niet komen. Darumb dye ioeden spraken: wert hy dā sick seluen doden dat hy sprickt: dat ik ga dar en moget gy niet komen? Ende hy sprack to en ghy sint van vnder dat is vergencklick. lende ick byn van den ouersten. gy sijn van der werlt ende ick byn niet van der werlt. darumb segge ick uw: dat ghy steruet in uwen sunden. want off gy niet gelouet dat ick et byn: so werdet gy steruen in uwen sunden. darumb dye ioeden spraken to em. wie bystu? Ihesus sprack to en. Ick byn dat anbegyn alre dinge. dye ick myt uw spreke. myt uw hebbe ik well to spreken ende to ordelen myt uw in dem lesten ordel. leuer dye my sande dye is waraffich. ende dye dinge die ick hoerde van em dye spreke ick in der werlt. ende sy bekanden niet dat hy en sede dat got sin vader sij. Darumb Ihesus sprack to en. so gy verhoget in dem cruce. den soen des mīschē dan bekennet gy dat ick dat byn ende van my seluen niet en do. euer dye dinck dye my die vader heert dye spreke ick. ende die my sande dye is myt my ende let my niet allepne. want ik do to allen tijden die dinck die em behegelick sint. Do hy sprack dese dinck well geloueden an. darumb Ihesus sprack to den ioden dye em geloueden. off gy bliuet in minen worden gy werdet verwar myne iungere en bekennet die waerheit ende die waerheit vriet uw. Die ioeden antwe. den em. wy sint dye saet abrahe ende dende en genen. In welker wise spricktstu gy werdet vri? Ihesus antwerde en. vorwar vorwar segge ick uw dat eyn pegeliker dye dar deyt dye is eyn knecht der sunde. euer dye knecht bliuet niet ewichliken in dem huse. sunder dye son. gades. bliffet ewichliken. darumb off uw dye soen vriet. gy werdet verwar vri. ik weet dat

gy snt dye soene Abrahams ende gy soket my to do den want myn woet veruangen niet uw dat ick sach by mynen vader dat spreke ick. ende dat gy segen by uwen vader dat doet ghy. Sy antwerden ende spraken. Abraham is vnse vader. Ihesus sprack to en. snt gy die soene abrahams: so doet die werke Abrahams. want nu soket gy my to doden eyne mynschen dye uw hefft gesecht die waerheit dye ick hoerde van gade: dyt dede niet Abraham. gy doet die werke uwes vaders. darumb spraken sy to em. wi sint niet gebaen van der gemeynen vnkuptheit wy hebben god to eynen vader. darumb Ihesus sprack to en. off god were vwe vader: so hedde gy mij vimmer lijff. want ick ginck vyt en quā van gade ende quam niet van my seluen: euer hy sande my. warumb bekenet ghy niet myne woede? want gy moget niet horen myn woord. gy snt vyt den vader dem dupuel: ende wilt don dye begeringen uwes vaders. hy was eyn doot sleger van anbeginne ende stunt niet in der waerheit: want die waerheit en is niet in em nae dem hy logene sprack vīt em seluen. want hy is em logener ende sijn vader dat is eyn vader der logen. Euer ick segge uw die waerheit warumb en gelouet gy my niet? Welker van uw weet my straeffen van der sunde? want ick uw segge die waerheit. warumb en gheloue gy my niet: dye vyt gade is de hoert dye woet gades darub gy en hoert se niet: want gy snt niet vyt gade. darumb die ioeden antwerden ende spraken to em. segge wy dan niet wall dat du byst eyn samaritaan ende hefft den dupuel? Ihesus antwerde ende sprack to en. ick hebbe niet den dupuel: want ick ere mynen vader ende gy vriet my. want ick soke niet myne gloie: hy is de dat soket ende ordelt. vorwar vorwar segge ik uw die dat behelt myn woet die wert niet sjen den doit ewentliken. darumb die ioeden sprake to em. Nu bekenne wij dat du hefft den diuuel Abraham is doet ende die propheten ende du sprickt: off wie myne woet bewaert de en smaket niet des dodes in ewicheit. Bystu dan niet groter dan vnse vader abraham die gestoruen is? Ende die propheten sint gestoruen. wen makestu dy seluen? Ihesus antwerde ende sprack off ick my seluen ere: myn ere is niet. myn vader is die my eret. den ghy spreket dat is vnse god. ende den en hebbe gy niet bekant. euer ik bekande en. ende off ick segge dat ik sint niet en kenne so werde ick ock uw gelick eyn logener: want ik weet en ende ick bewaert sin woet abraham uwe vader die vroude sik des dat hy segemimen dach der tokupst in die werlt. len he sach em ende wart verrouwet. Daerub die ioden spraken toe em. Du en hefft noch nyet vnsich iaer ende hefft geseen Abraham Ihesus

[Marginal notes in a smaller, cursive hand, partially legible. Some words are underlined.]

sus sprak toe en Doerwaer voerwaer segge ik
uw. er Abraham was soe bin ick *want ik in
ewichert bin. Daerub dye ioden houē vp ste-
ne: dat se worpen an em. Euer Ihesus hoede
sick *dat is he wart vnsien. Ik lende ghink vut
den tempell.

Dat negende Capittel.

Ihesus voertgink *vut den tempell. Ien
sach enen man blint van siner gebort
ende sijn iungeē vragede em seggende
Meyster we hefft gesūdiget: he off sijn vader
off sijn moder dat he blint is gebore. Ihesus
arwerde. Dese en hefft niet gesūdiget noch sijn
olderē dat he blint worde gebore. euer dat dye
werke godes geapbaert werden an em. Ick
moet werken dye werke des dye my sande die
wyle id is dach *in mijne mēscheit. Iwāt als
die nacht kumpt *des lesten ordels. I mach mi
mant werken *werken der genade. Dye wys
le ick bin in der werlt soe bin ick een licht der
werlt Doe he dyt hadde gesproken doe spiede
he an dye erde ende maeckde een salue vut der
spye ende salffde em daer mede dye ogen. ende
sprak toe em Ga ende wassche dy inden water
filoe dat is soe well gefacht. gefant Darub he
gink hen ende wasschede sik ende quam siende
Hierub dye nabere dye en to voren hadden ge
sien dat he was een te de let dye sprake Is dyt
niet dese dye daer sat bydde. Dye em sprake
Ja he isst Euer dye andere spraken In genet
wys. euer he is sijn gelijk Ende he sprak. Ick
bin et Daerub se sprake toe em In welkerwys
sint dy vpgedaē dijn ogen. He arwerde. Dye
man dye daer is gehete Ihesus dye maeckde
een salue ende salffde mi mijn ogen ende sprak
toe my Ga by dat water filoe ende wassche dy
ende ik gink hen ende wasschede my ende sach
By spraken toe em. Waer is he. He sprak to
en Ick weet siner niet By brochte em toe den
phariseen dye daer was geweest blint. want
dat was an den sabtoths dage doe ihesus dye
salue hadde gemaekt ende hadde em vpgedaē
sijn ogen Doe vragede em euer dye gylfener.
In welkerwys he sage. He sprak toe en He le
de spye vp mijn oge ende ick wasschede my en
sae Daerub etlike van den phariseen dye spra
ken Dese man is niet van gode de niet bewart
den Sabtoth Euer dye andere spraken Woe
mach een siidych mēsche doen dese reken. En
wedracht wart vnder en. Daerub spraken se
euer toe den blinden Wat seggestu van de die
dy vp dede dijn ogen. He sprak. hy is een pro
phete. mer dye ioden gelouede niet van en dat
he ware geweest blint ende sage. bys dat se re
pen sijn olderē dye em hadde voertgehe en vp
getoge en vragede se seggede Is dyt uw soen

den gi segget dat he blint is gebore. In welker
wise siet he nu. Hy vader en sijn moder at wer
der en sprake Wi wetē dat dat dese is vnse soe
dat he blint is gebore Euer wo he nu gesūt is
des en wetē wy niet. edder we sijn ogē hefft vp
gedaē en wetē wi niet vraget en seluē he hefft
dat older he sprake vā en seluē. Dese dink spra
ken sijn vader en sijn moder. wāt se vruchte de
dye iode. wāt dye iode hadde sik vperstūt. we
miget off en yemāt louede dat he sprake dat hi
ware crāsus. dye selue solde sijn vut euer gemē
schop Daerub sprake sijn vader en moeder he
hefft dat older vraget em seluē. daerub tepē si
aderwerff den mēschen dye daer was geweest
blint en sprake to em Ghyff dye eue gode wi we
tē dat dese mēsche is een siuder Do sprack he
off he is een siuder des weet ick niet Euer een
dink weet ik. ik was blint nu siet ik By sprake
to em. wat dede he dy. wat dede he vp dijn o
gē. He arwerde en. ick hebber uw vperstūt ge
secht ende gy hebt dat gehoert. wat wylt gy
euer hore. wylt gy oek sijn iungeē werde. Si
vlokedē em en sprake Hy du sijn iunger want
wy sint iunger Moysi. wāt wy wete dat god
myt moyses sprak. euer van dese en wetē wy
niet vā wē he is De mēsche arwerde en sprak
to en In dese isst wonderlik dat gy niet wetet
van wen hy is en hy my vpdoet mijn ogē wāt
wy wete dat god niet en hoert de siuder. **doet**
mirakel. Euer offte etlyker is dye dener go
des ende doet sinen wyllen. **der gheboeden.**
dese werhort he. **ende doet mirakel.** Iwāt dat
is niet geljoert in geuyger tijt dat yemāt vp
dede dye ogen des blindē gebore. want ware
dese nyet van gode he mochte genewijs dese
dink doen By antwerden ende spraken to em
du byst gans geboren in sunden en lereft vns
ende se worpen em vut. **kere gheselschapff** En
Ihesus hoerde dat se em hadden vut ghewor
pen ende doe he em hadde gevunde. he sprak
to en Gelouestu an de sone godes. **hi arwerde**
ende sprack Here we is dye dat ik geloue aen
em. **Ende Ihesus sprak to em. du hefft en ge**
sien ende dye myt dy spikt dye isst. Ende he
sprak here ick geloue ende he vrell neder ende
anbedede em. **Ede ihesus sprak toe em. in dat**
oedell quam ick in deser werlt. vp dat dye dat
niet sien. doet simpelheit. I siende werde. **En de**
daer sien blint werde. als dye schriftwisc en
phariseen. **Ende etlike vanden phariseen dye**
daer waren myt en dye hoerden ende spraken
to em. Spyt wy dā ok blint. ihesus sprak toe
en. Wete gy blint. in den gy dye schrift nyet
en wyft van my. Ighy en hadden geyu sunde.
Euer nu spreket gy wy sien daerum uw sunde.
dye bliuet.

Dat tiende Capittel

Oerwaer voerwaer segge ick uw dye niet ingeyt doet de doet in den schaep stall mer doer gept anders waer vp. de is een dieff ende een moeder Euer die daer in gept doet dye doet is een herde der schape De sen doet vp dye doet wechter ende dye schape hoer sijn steme En he roept sijn ege schaep mit namē. ende voert se vyt * in dye weyde. Ende soe he heft vit zelatē sijn egene schape he gept voert in. ende dye schape nauolge em. want se wetē sijn steme ende nauolge mit den vromē den. euer se v'ien van em. want se bekennē mit dye steme der vromder. Dese gelikenis sprack Ihesus to en en se bekāden mit wat he gesecht hadde toe en Daerumb Ihesus sprack toe en. Doerwaer segge ick uw want ik bin een doer der schape Alle dye daer komē sint dye eue ende moeder uers want dye schape en hebte se nyet ghehoert Ende ick bin een doer ende alle dye doet my ingeyt die wert beholde ende wett in ende vyt gaen. ende dye wert vintē dye weyde Dye dyeff en kumpt niet dan allene dat he stele. ende versta ende verleyse. Ick quam vp dat se hebte dat leuen ende hebte dat auerulodelyken * inder glozen. Ick bin een guet herde. dye guede herde ghyt sijn siel * dat is sijn leuen. vmb sijn schape. Euer dye huyret dye daer niet is dye herde des dye schape niet sint sijn egene. soe he siet den wulff komē. he bleet die schape ende vlyet ende dye wulff nimpt en verstroyet dye schape. Euer dye huyret vlyet want he is een huyret * alleyn gemedt vmb den penink. lende dat gehoert nyet toe em van den schape Ick bin een guet herde ende beken mijn schape. ende mijn schape bekenen my. Al soe my dye vader bekāde. ende ick bekāde de vader ende sette myn siel vmb mijn schape. en ick hebte noch ander schape die daer niet sijn van desen schaepstalle. daer doet verstaē v'ere dye herde gesechende vāden ioden. lende de se moct ick hiet toe vuyren. ende se sullen oock horen mijn steme. en dat wert also een schaepstalle * dat is ene gelouige vergaderinge aller volcke. lende een herde * cristus. Daerūb dye vader heft my luyt. want ick sette mijn siel vp dat ick se weder neme. Nymāt nimpt se vā my. euer ick sette se van mi selues * want mijn passye doet minen eygen wyllen geschiet. Ick hebte ghewalt se toe sette. ende hebte gewalt se wederūb toe neme. dyt gebot * der passyen. I vnskerk ick van minen vader. Daerūb wert een twedracht vnder den Joden vmb dese woert. want mennych vnder en spreken he heft den duuell ende is vnsinnych. wat horet ghy em ende dye andren spraken. dese wort sint nyet des dye daer heft den duuell mach der duuell vpedoen dye ogen der blinden. ende dat nae

wart kermisse in Iherusalē ende dat was wint ter Ihesus gink inden tēpell inden vmbgāk. salomonis Dye ieden vinqamē em ende sprake toe em. Wo langhe quellestu vnsē siele. bystu cristus dat segge vns apēbaerliken Ihesus at worde en. Ick spreke toe uw ende gy en gelouet my niet Dye wercke dye doe inden namen mijns vaders dye geuen getuychmis van my. Euer gy en gelouens niet. want gy en snt niet van minen schapen. Mijn schape hoerē mijn steme ende ick beken se ende se volge my na ende ick geue en dat ewyge leuen. ende se en werde uen niet in ewicheyt. ende nymāt nimpt se vā mīner hant. Dat my mijn vader gaff dat is merer dan all * dat gene dat trilik geschapē is. Ende nymāt mach dat uemen vāder hāt mijns vaders. Ick ende mijn vader sint een * inder gewalt. als een inder gotheit. Daerūb dye ioden houen vp dye stene dat se em stenede. Ihesus antwerde en. Vele gueder werke bewise ik uw van minen vader vmb welcke dese wercke stenede gy my. Dye ioden antwerde em. Wy en stenen dy niet vmb dine guede werke. euer vader godes lasteringe wege. na de dattu bist een mēsche ende makest dy seluen god. Ihesus antwerde en is dan niet geschreuen in uwer ee want ick sprak gy sint gode. off ghy dye heret gode to den dat woert godes is gedaen en de schrift en mach niet werden ghelost. dat is valsche werden. Iden dye vader heft gehilliget ende gesant inder werke. als my seluer. Ghy spreket du lasterst god. daerumb dat ick ghy sproken hebbe ick byn dye sone godes. Off te ick niet doe dye wercke mijns vaders mit wil let my gelouen. Doe ick se euer ende ghy nyet my en wyllt gelouen. gelouet den wercke. vp dat gy bekennet ende gelouet dat die vader is myt my ende ick in den vader. Daerumb de ioden sochten em toe vangen ende he gink vyt van eren henden ende gink ouer oner den iodaen an die selue stat daer Johannes toe den ersten was dopende ende bleeff daer ende wel quamen toe em ende spraken. Want voerwaer Johannes en dede gene teken. Euer alle dink dye Johannes seyde van desen dye sint waer. ende vele geloueden an em.

Dat. elffte Capittel.

It was een man van betaniē ghes heten lazarus sieck. van den castel Marien magdalenen ende Marten sener sustere. Ende Maria was dye daer saluede den heren myt der saluen en dwgedē sijn vote myt eren hare des broeder lazarus kranck was. Daerumb sijn sustere sande toe em seggēde. Here sie * lazarus. Iden du lieff

[Marginal notes in a smaller hand, partially legible. Some words are visible: "Ihesus", "vader", "gode", "selue", "stat", "diede", "teken", "sint", "waer", "viele", "geloueden", "an", "em".]

Na den doe he was bishop des iaers he propheteerde dat ihesus cristus worde steruē vmb dat volck ende niet allene vmb dat volck: euer vp dat he daer samelde dye sone godes toe sa mede dye daer warē wēstrouwet Daerūb van den dage gedachte se an en toe doden Daerū ihesus gink vp der stunt niet apēbaer by den iode Euer he gink by der iegent in der worste nie in dye stat dye daer is gehete Effrem. en woende daer myt sinen iungerē. en dye paesch dach der ioden die nakede sik ende wel vā den tike gingē vp to Iherusalē voer dē paeschdach dat se gehilligede sik seluē doer ere offerhāde des paeschē. Daerūb se sochte ihesū ende stūden in den tēpel ende sprakē toe een āder Wāt mene gi dat dese niet kūpt toe den feste? Wāt die bisschop ende die phariseen hadde gegeuē een gebot off yemāt ware dye en vnteme de solde en kūt doen dat si em vngē.

Ca. xvij

Onde voer ses dagē des paeschdages ihūs quā toe betania. do lazarus was doet den ihesus verweckede En si make em daer een auent etē ende Martha dye deende Euer lazarus was een van den sittende myt em ander taffelē. Iende Maria nam een punt der saluē des edelen purē ende getruwen nardes ende salffde dye vote ihesu ende droge de sine vote mit cren haer ende dat huys wert vruult van den roke der saluen Daerūb een van sinen iungerē Judas scharioth de em was verrade de sprak. Waerūb wart dese salue niet wert off vmb driehūdert penningen ende worde gegeuē den armen. Euer dat se de he nyet dat dat worde gegeuē den armen Euer daerū dat he was een dyeff ende hadde den budell en dye dingē dye daer wordē gegeuē dye droech he. Daerūb ihesus sprak laet se doen dat gene dat se doet. Dat se dat beholde aen den daghe mimer begraunge want dye armen hebt ghy toe allen tiden by uw. euer my hebt gy niet toe aller tijt. In der mēscheliker wāderinge. Darū doe well schaer vanden ioden bekāden dat he daer was Ende se quamē niet allene vmb ihesū. euer dat se sagē lazari den he hadde verwecket vāden dode Euer dye vorsten der priestere gedachte dat se oech lazari doden. wāt well vāde ioden gingē aff ende gelouede aen ihesū doe en Euer anden anderen dage well schaer dye daer warē gekomē toe den feste do se hoerde dat ihesus quam toe Iherusalē: se namē dye telgere der palmē ende gingē vpt en tegē em ende repen loff si den sone dauids gebedijst is die. dye daer kūpt in den namē des herē. de konink van israhell Ende ihesus vant enē esell ende sat vp en also dat is geschreue.

Zacharie. ix. Dochter van syon niet wyll dy vruchte sie dijn konink kumpt sittende vp den volen der eselinnē Sijn iungerē bekāden nyet toe den ersten dese dink Euer doe ihesus was also hoechlikē geert. doer sijn vperkentnis. doe dachtē se. dat dese dingē warē geschreue van em ende deden em dese dingē Daerūb dye schaer dye doe was by em doe he lazarus riep vpt den graue ende em verweckede vanden dode dye gauen em getuychnis Ende daerūb die schaer quam em entegē want si hadde gehoort dat he hadde gedaen dat teken. Daerūb dye phariseen sprakē toe em seluen. Siet gy nu dat wy niet nuttes en schaffen Syet all dye werke gept em na Euer etlike vpt en warē heyde die daer warē vptgegangē te den hoechtylken dage dat se bedede Dese genackde sik toe philippū dye daer was van bethsaida galilee en baden em seggēde. Heer wy willen sien ihesum philippus quam ende sede dat andre philippus ende andreas seden dat voert ihesu. en ihesus antwoerde ende sede de vre kumpt dat dye sone des mēschen wert geclauficeert. voer waer voerwaer segge ik uw. dat en si dat dat weyre koern valle in dye erde ende sterue dat blijft allene. Steruet dat: soe bringet dat wel vruchte. de sijn siell lieff heft de vliet se ende dye sijn siell hatet in deser werlt dye beholt se in dē ewygen leuen Dye my dyent dye nauolge my. ende waer ich bin dat werde oek mine dener sijn Dye my dyent mijn vader dye inden hemel is dye eret em wāt nu is bedreffet mijn siele ende wat segge ick. vader make my behol den vpt deser stunde. wāt daerūb quam ich in deser stunde. vader verclare dinen namē. darū een stemme quā van den hemell seggende ick heb geclaret ende wederūb wyll ick verclaren Daerūb dye schaer dye daer stunt ende dat hoerde die sprak. dat waer een dunnerslach gescheet Euer dye anderē sprakē De engel heft gesprokē toe em. ihesus antwoerde ende sprak Dese stemme quā niet vmb minē willen sūder vm uwen wyllē. Nu is dat ordell der werlt. dat is des menschen dye ordell na gericht der werlt. Nu wert vpt geworpē dye vorste. dat is dye duuell. In deser werlt en off ick werde verhoget vader erde. steruēde andē cruce. ick tok alle dink to my seluē. Euer dit sprak hy bedude de welkes dodes he ware steruēde Die schaer antwoerde em. Wy hebbe gehoort vpt den geset te dat cristus bliue ewichlikē En in welkerwi se sprakstu dat moet verhoget werde dye soen des mēschen. En we is die soen des mēschen. ihesus sprak. Noch een wenich lichtes des vrententnis. sijn in uw Gaet de wyle gy hebbe dat licht. dat is mi. dat uw de duylsteris. der sunden. In yet en begrype. Dye daer gept in de

[Marginal notes in a smaller script, partially legible. Some words like 'Zacharie' and 'Dochter' are visible.]

Johānis

duyfternis dye en weet niet waer he gept Die wyle gy hebt dat licht so gloefft in dat licht dat gy snt kidece des lichtes Dese dink sprak Jhesus ende gink hen ende verbarch sich voer en Ende daer na als he hadde gedaen also wle teken voer en se gloeffden niet an em Dat dat woert ysaie des prophete worde veruult dat he sprak Here we gloefft vnsen gehore en wen wert geapēbaert die arm des heren *dat is dye soen godes. Daerūb se en mochte nyet gelouē. wāt euer sprak ysaias He hefft geblyndet ere ogen ende hefft verherdet ere herte dat se niet sien myt den ogen ende vernemē mit dē herte ende werde bekeert ende make se gesunt Dese dink sprak ysaias doe he sach dye glorie godes ende sprak van em Jodoch wel vpt den voelsten *der priesterē. I gloeffde in em Euer si bekandē des niet vmb der gylfener wyllē. vmb dat se niet verworpē en woerde vpt der sinagogen. want se hadde meer lyeff dye ere der mēschē dan dye ere godes. Ende Jhesus riep en sprak Dye an my gloefft dye gloefft nyet * allene. I an my euer an den dye my sande Ende dye my siet dye siet den * vader. I dye my sande. Iek quā een licht in dye werlt vp dat een ygehyk dye an my gloefft niet en blyft inder duysternis * der sūden. I Ende off een igelyk hoert mijn woert ende se niet en beholt. ick ordel em niet * vpperstūt na den die mēsche sūde doet. I wāt ick quā wiet dat ick ordell dye werlt euer dat ick make beholdē dye werlt. Dye my verstaet ende mijn woert nyet vntfanget * doer den gelouen. I der heffe den. dye em ordelt Dat woert dat ick heb gesprokē dat wert em ordelen an dē iunste dage. wāt ick heb niet gesproken van my seluen. euer dye vader dye my sande dye gaff my dat gebot wat ick spreke ende wat ick seggē solde Ende ick weet dat sijn gebot is dat ewyge leuen Daerūb dye dink dye ick spreke. alsoe my dye vader hefft gesacht al soe spreke yck.

Ca. xij.

Woer den hoechrijtlike dage des paestchen Jhesus wiste wen dye stūde was komē dat hi solde gaē van deser werlt toe den vader Doe he hadde lyeff gehat dye sine dye daer warē inder werlt bys an dat ende hadde he se lyeff Ende doe dat auent etē wart gemaecte: doe sik dye duuell vpperstūt hadde gelecht in dat herte iudas simō scharioth dat he en vertiet. ende Jhesus wylte dat em de vader hadde gegeuē alle dink in sine hāde. ende dat he was vptgegāgen van gode ende gink toe gode: he stunt vp van den auent eten ende lede vā em sijn kleder en do he hadde genomē enen doek He vngordelē sik. daer na leet he

sik bingē wāter in een becken ende te gūde to wasschē dye vote der iungere ende toe drogē myt den doke myt den he was vmbgordelē en quā toe simonē petrū en Petrus sprak toe em Here wasschestu my mijn vote? Jhesus atwerde en sprak toe em Dat ik do des en wēstu niet euer hier na werstu dat wēt Petrus sprak toe em Here du en wasschest my nūmer dye vote Jhesus atwerde wassche ik dy dan niet: so werstu geen deel * der glorie. I by mi hebbē Symō petrus sprak toe em Here niet allene die vote sūder ok hāde en hoeft En Jhesus sprak toe em de dat is gewasschē * doer de dope. I de en bedarf niet meer dan dat he wassche die voren * der werltlike begerdē. I euer he is all reyne En gy snt reyne niet alle. wāt Jhesus wylte we hy was die em verradē solde Daerūb sprak he niet en snt gy all reyne Daerūb do he had de gewasschē ere vote: do nam he sijn kledere en als he weder neder sat he sprak euer toe en weet ghy wat ik uw heb gedaen? Gy heret my meyste en here wall segget gy wāt ik bin dat Daerūb off ik here en meester heb gewasschē uw vote en gy sult wasschē die vote uwer een den āderē wāt ik heb uw een exēpel gegeuē dat als ik w heb gedaen: also doet ok gy Doerwaer voerwaer seg uw dye knecht en is niet merre dan sijn here noch die bode merre dan die em sande Off gy weet dese dinge gy wert salich off gy snt doet Iek seg uw niet van allē wāt ick weet welke ik vtckorē heb Euer vp dat de schrifft werde veruult * van juda den vtrader. I Dye daer et dat broet myt my die vphēft sijn voet weder my Van dese seg ik uw er dat gesche vp wen dat alsoe geschiet: gy gelouen dat ik dat byn Doerwaer voerwaer seggē ick uw. want die daer vntfanget den. den ick daer sande. de vntfanget my. want de my vntfanget de vntfanget den dye my sande. Doe Jhesus hadde ghelacht dese dinge he wert bedroefft in den geyste ende voer betugede ende sprack. Doerwaer voerwaer seggē ick uw een van uw wēt my verraden Dye iungerē sagen sich vnder en āder an He twiuelde vā wen he dyt hadde gesacht. en * Johānes leen van sine iungerē die in Jhesus schoet lach dē Jhesus lieff hadde en de se wēkede simō petrus en sprak toe em We is dat vā dē he dyt hefft gesprokē: Hierū * iohānes. I die raste vp der burst Jhesus sprak toe em He we is dye vtrader? Jhesus atwerde. den ick geue dat genērede broet de is dat en doe he genētet hadde dat broet: he gaff dat Jude symonē scharioth. ende na den te brodes ginck sathanas in em en Jhesus sprak toe em. dattu doet salst. doe geringe Ende nymāt vā en dye daer atē wist wat hy en had gesacht * sūder iudas. I wāt etlike mendē darūb dat iudas hadde dē

budell dat em Ihesus hadde gesacht gelt dye dink die vns sijn notwofflich toe den hoechtijt lyken dage. off dat he geue ichtes wat den armen Euer doe he hadde vntfangen den beten brodes toe hans gink he vpt en et was nacht ende doe he was vntgeganzen Ihesus sprack Nu is verclaert de sene des menschen ende got is verclaert in em off god is verclaert. en god dye verclaert em in en seluen. ende toe hants clarificiert he em Gy sone noch een klene tijt bin ick by uw Gy soken seluen my ende alsoe ick sprak toe den ioden daer ick henne ga daer en moget gy niet komen ende nu segge ick uw Een nye gebot geue ick uw. dat ghy uw lyeff hebbe vnder een ander also ick uw lyeff hadde vp dat gy uw also lyeff hebt vnder een ader In desen bekēent se alle. dat gy sint mijn iungerē. off gy lyeffde hebt toe een ader Symō petrus sprak toe em here waer geystus Ihesus antwoerde. dat ick ga daer mochtstu my niet volge na. euer hierna maels werstu my nauolgen. doet dijn passie. Petrus sprak toe em. Waerūb mach ick dy nu niet volgen na? Ick wyll sette mijn siel voer dy Ihesus antwoerde. Wilstu dijn siel sette voer my? Voerwaer verwaer segge ick dy dye haen en kreyet niet. du en heft my driemaell welsaekt. **Ca. xiiij.**

Ende Ihesus sprak to sinen iungerē. w herte en wert niet bedroeft. gheloefft gy in god ende geloefft in my In den huyse mijns vaders. dat is in den vroude des ewighen leuens. sint well woninge. Offte ick uw ychtes wat clenens hadde toe gesacht. wāt ick ga toe bereyde uw dye stat. Ende off ick ga ende bereyde uw dye stat soe kome ick weder vmb ende neme uw toe my seluen. vp dat ghy sijt daer ick bin ende daer ick ga dat weet gy ende den wech weet gy. Thomas sprack toe en here. wy en wetē niet wat du henne geyst ende in welker wjs moge wy weē den wech? Ihesus sprak toe em. Ick bin dye wech en die waerheit ende dat leuen. Nement kumt toe de vader dan doet my. Off gy my hadden bekant voerwaer gy hadden oeck minen vader bekant ende voertmeer werde gy em bekennen en hebt em gesien. Phylippus sprak toe em here wi se vns den vader en vns genoget. Ihesus sprak toe em. also well tñs bin ik by uw geweest en gy en bekandē my niet. Phylippe dye my siet dye siet oeck de vader. In welker wjs sprikstu wylse vns de vader? Gelouestu niet dat ik bin in den vader ende dye vader in my? Die woert dye ick spreke toe uw en spreke ick niet vā my seluen. want dye vader dye daer bliift in my by seluen dye doet dye wercke. Geloefft ghy niet dat ik bin in de vader en de vader is in mi. Hyperumb soegeloefft dat doet dye wercke.

der miraculen. Voerwaer voerwaer segge ick uw dye an my geloefft dye wercke dy ick doe dye doet he oeck. ende groter dinge doet he dā dese. Want ick ga toe den vader. ende wat ding ges. gy byddet den vader in minen namē. dat doe ick. vp dat gloetificiert werde dye vader in den sone. bidder gy euer yet in minen namē ick salt doen. Hebbet gy my lyeff soe bewaert mijn gebode ende ick bydde den vader ende he gyfft uw enen anderen geyst dat he bliift by uw ewyghen. Den geyst der waerheit den dye werlt niet mach vntfangen. wāt se en weten sūer niet. noch en sient sūer niet. euer ghi bekent en. want he bliift by uw ende sal sijn in uw. Ick fall uw vaderlose kindere niet verlatē. Ick ga ende kome toe uw. noch een klene tijt. *bys toe miner passien. bin ick myt uw. ende dye werlt siet my nu nyet. euer gy sult my sien want ick leue ende gy werdet leuen de. In den dage soe bekennet gi dat ick dat bin in minen vader. ende gy in mi ende ick in uw. doet volkoemen lyeffde vnder eyn anderen. Dye daer hefft mijn gebode ende dye bewaert dye is die dye my lyeff hefft want dye my lyeff hefft. de weet lyeff gehat van minen vader. en ick heb em lyeff ende apenbare em my seluen. Judas scharioth sprack toe em. Here wat dinges ys gescheyt dat du dy seluen vns byst apenbaren de. ende nyet der werlt? Ihesus antwoerde en de sprack toe em. Dye my lyeff hefft dye holt mijn woert. ende mijn vader hefft em lyeff. ende weet komen toe em ende maken een woning by em. Dye my nyet lyeff hefft de bewaert nyet mijn woert. ende dat woert dat gy hebt ghehoert dat en is nyet mijn. euer des vaders dye my sande. Dese dinck heb ick gesproken. bliuende by uw. *welschijnende inden lichaem. want dye twee ster dye hyllyge geyst den dye vader werd senden in mynen namen dye leert uw alle dinck ende inbleest uw alle dink welke dinge ick uw werde seggende. Den vreden laet ick uw. Minen vreden geue ick uw niet alsoe dye werlt gyfft geue ick en uw. In herte en werde niet bedroeft noch en vruchte sich. hebt gy gehoert wat ick uw seide. Ick ga en kome to uw. Off gy my lieff hebt soe sult gy uw billik vrouwe dat ik ga to den vader wāt dye vader is groter dan ik. *na der menscheit sūder gelijk na der gotheit. leu nu heb ik dat uw gesacht also wen dat geschiet vp dat dat also gescheet is gy gelouē. Nu en spreke ick niet wel meer myt uw wāt de vorste deser werlt. dat is der duuel. kupt en hefft geen deel der sūde an my. Euer dat die werlt bekēne dat ik lyeff heb de vader. en also my die vader gaff dat gebot also doe ick. Staet vplact vns henne gaen. **Dat. v. Capitell.**

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible due to fading and angle.]

Ich bin een ware wijnstok en mijn vader is d'ye ackermā. Een itlick twijch dat daer niet bringet ene vrucht in mi dat nimpt he aff. en een itlick twijch dat daer niet bringet de vrucht dat repm' get he dat dat bringe mare v'ucht. Nu sijt gy repne v' de woert d'ye ick heb toe uw gesprokē. Bluet gy in my en ick in uw. Also dat twijch niet mach bringe d'ye vrucht van em seluen dat en bliue an den wijnstok: also en moget gy oek niet vrucht doen. gy en bliuet in my. Ich bin een wijnstok ende gy sijt d'ye twyger. D'ye daer blijft in mi ende ick in em d'ye bringet wel vruchte want aen my moget gy niet doē. de niet blijft in mi d'ye weet affgehouwē als dat twijch ende doet et ende v'p' relesē ende gewoepē in dat v'uit. en weet verbrāt. Offte gy blijft in my ende mijn woert blijft in uw: wat d'inges gy wylt dat bydder ende dat weet uw. In desen is verclaert mijn vader dat gy bringet wel vrucht en werden mine iun'gerē. Ende als my d'ye vader lieff heeft gehat: also heb ick uw lieff. Bluet in myner lieuede. Offte gy bewaert mine gebode: soe bliuet gy in myner lieuede. Also ick oek beholde d'ye gebode mines vaders ende bliue in s'ner lieuede. Dese d'ink heb ick gesacht toe uw dat mijn vroude si in uw ende w' vroude werde veruult. Dyt is mijn gebot dat gy uw lieff hebt vnder een ander also ick uw lieff heb. Groter lieuede en heeft mināt dan d'ye sijn siell set v' sinen vrent. Gy sijt mijn vrende off gy doet de d'inge de ick uw gebeyde. Nu hete ick uw niet knechte want d'ye knecht weet niet wat d'inges sijn h'ere doet. Euer ick hete uw vrūde wāt ick heb uw kunt gedaen alle d'ink de ick hoerde van minen vader. Gy hebt my niet v'p'tuet koē euer ick heb uw v'p'tekorē. ende sette uw dat gy gaen toe predikē. Iēn bringet vrucht ende dat uw vrucht bliue ende wat d'inges gy bidder den vader in minen namē dat gyfft hy uw. Dese d'ink gebode ick uw dat gy uw lieff hebt vnder een ander. Off uw de werlt hatet so gedenkt dat se my eer dan uw gehatet heb. lē. weret gy van der werlt gewese n' soe hadde vorwar de werlt lieff dat ere was. Euer datū dat gy niet sijt van der werlt. mer ick heb uw v'p'tekorē van der werlt daerū hatet uw d'ye werlt. Gedenkt mines woerdes dat ick uw sede die knecht en is niet mere dan s'jn h'ere. wāt se my hebbē v'ruolget: se v'ruolgē oek uw. off se oek beholde mijn woert en bewarē: soe beholde se oek die ure. wāt alle dese d'inge doen se uw v' minē namē. wāt se en bekennē * dē vader. I met die my s'ade. off ick niet ware komē en hadde met gesproken toe en * dor myrakell. I se en hadde gene sūde * des vngelouē in my. I Euer nu en hebbe se gene vntschuldige vā ewē sūden

Die my hatet die hatet oek minē vader. weret dat ick niet gedaē en hadde die werke die geert āder en dede se en hadde gene sūde. Euer nu hebbe se dat gesien en hatē my en minē vader. v'p' dat dat woert worde v'vult dat dat geschreue is in eer ee * ps. xxxiiii. I Gy hebbē mi gehatet vergeues * dat is sūder sake. I wen euer de troester kupt. dē ick w' sede vā dē vader dē geist der waerheit. die daer vtgeyt vā den vader hy sel uē giffet getuchnis van my en gy geuet getuchnis wāt gy sijt by mi vā ābeginne * mijnre p'p' dycaten. I. Ca. xvi.

Dese d'ige heb ick w' gesacht dat gi niet wert geert get wāt si werde w' werpē v' der sinagogē wāt de v're kupt dat een itlick dē w' v'sleit dē meynet hy do got enē dēst. Euer dese d'ige doē se w' wāt si bekennē niet dē vader noch mi. En dese dik heb ick gesprokē to w' v'p' dat als de v're kupt dat gy gedenkē dat ick icht dat w' gesecht heb. Euer dese dik heb ick uw to dē erste niet gesacht wāt ick was myt uw. euer na ga ick to dē de my s'ade en mināt v' uw is die vraget my waer geystu. euer daerū dat ick dese d'inge heb gesprokē to uw so heeft bedrofnis v'ruult uw herte. euer ick seg uw de waerheit. Dat is uw nutre dat ick ga. en off ick niet en ga die hillige geist kupt niet to w. Ga ick euer ick sede en to uw en so hy kupt hi wert straffe die werlt vā der sūden * der vngelouē. I en vā der gerechticheit * xpi de si niet vntfan gē en woldē. Iēn vā dē ordel. Vā der sūde wāt si en gelouē niet an mi. Vā der gerechticheit wāt ick ga to dē vader en nu wert gi mi niet siē. euer vā den ordel wāt die voerste der werlt * dat is der duuel. I si nu geordelt * to der ewiger w'edo memis. I Ik heb uw nu noch wel to seggē gi en moget des v'pperstūt niet gedragē. wē nu euer die geist der waerheit kupt de leet uw alle waerheit wāt hi en sprikt niet vā em seluē euer welke d'ink de hy hoert * vā mi en vande vader. I de sal hi * uw. I seggē. En de d'ink de dat sint tok o mēde fall he uw verkūdigē. He wert my verclatē wāt he nimpt dat van dē minē * in dē he vā my komēde is. Iēn verkūdiget dat w. Alle d'ink die die vader heeft die sint mijn. Daerū seg ick uw he nimpt dat van den minen ende voerthū dyget dat uw. Een klene tijt ende nu en wert de ghy my niet sien. ende wederumb een clene tijt werde gy my sien. want ick ga toe den vader. Daerūb et liken van sinen iungeren spraken to een ander. Wat is dat dat he vns secht. Een clene tijt soe werde gy my niet sien. Ende wedderum een clene tijt en dan werde gy my sien. want ick ga toe den vader. Daerū se spraken. Wat ys dat he vns secht een klene tijt. wy en weten nyet wat he sprikt. Euer Jhesus

bekāde dat dat se ein woldē vragē. Hy sprack toe en. Van desen vraget gy vnder uw dat ik segge een klene tijt ende gy en siet my niet. en euer een klene tijt ende gy werdet my sien. **Do** waer voerwaer seg ik uw. gy werdet clāzē en wenen. euer dye werlt wert sīck vrowen. mee gy werdet bedroefft. **E**uer w bedroeffnis wert gekeert in een vroude. soe dat wijf gebleet soe heft se bedroeffnis. wāt ere stūde is gekomē. mer soe se heft gebleet dat kint vp der stūt. ge denkt se niet dye bedroeffnis vmb dye vroude wāt een mēschē is geborē in der werlt. **D**aerūb voerwaer nu werde gy hebbē bedroeffnis. **I**ck werde uw wederū sien ende uw herte vrouwet sīck ende uw vroude minpt nymāt van uw. en an den dage en vraget gy my niet eynich dink. **Do**erwaer voerwaer seg ik uw. wat dingēs gy byddet den vader in mynē namē dat gysst he uw. **B**ys nu heer hebt gy niet gebēde ichres wat in minē namē. **B**ydt ende gy vntfanget. vp dat uw vroude si vull. **D**ese dink heb ik gesproken toe uw in gelikemis. **D**ye vre kumpt dat ik nu niet spreke to uw in gelikemis. mee ick werde uw apenbaerlikē voertkundigē vā minē vader. **A**n den dage sult gy byddē in mynen namen ende ick seg uw niet. dat ick bidde den vader voer uw. wāt he seluē de vader heft uw lieff. wāt gy hebt my lieff gehat ende hebt geloofft dat ik vtgink vā gode. en virgink vā den vader ende quā in dye werlt. euer laet yck dye werlt ende ga toe den vader. **S**ijn ungerē sprakē toe em. **S**ye nu sprikstu apenbaerlikē ende seggest vns geen gelikemis. **N**u wētē wy dattu weeste alle dinc. ende dy is geen noot dat dy yemāt vragē. **I**n desen gelouē wy dattu byst vrtgegāgen van gode. **J**hūs arwoerde gelouet gy nu. **S**yct dye vre ***mijns lidēs**. **I**kūpt ende kūpt vpperstūt. dat gy werdet verstroyet een ygelik in sijn eygē ende gy laet my allene. ende ick en byn nyet allene want dye vader is myt my. **D**ese dink heb ick gesact toe uw. vp dat gy hebt den vrede in my. **G**y werdet hebbē bedruckinge in der werlt. **E**uer getruwet ick heb auerwunnē die werlt. **Ca. xvij.**

Dese dink sprak **J**hūs ende hoefft vp de ogē in den hemel ende sprak **V**ader de vre ***mijns lidēs**. **I**kūpt verclare dinen soen dat dy dijn soen verclare. **A**lso du em hest gegeuen dye gewalt alles vleysches. *** dat is** aller mēscheliker nature. **V**p dat alle dattu en hest gegeuē hy geue en dat ewyge leuē. want dyt is dat ewyge leuē dat si dy allene bekennē enen warē got ende **J**hesū cristū den du sādēst. **I**ck heb dy verclaert vp der erdē. ick heb vubracht dat werk dattu my gaue. dat ik dat doen solde. **E**nde du vader verklaert my nu by dy seluē myt der claerheit dye ick hadde by di.

eer dan de werlt was. ick heb geapēbaert dy nen namē den mēschen. *** den discipulē**. **D**ye du my hest gegeuen van der werlt. **S**y wāt dijn ende du hest se my gegeuē ende si beholdē mijn woerde. **E**nde nu bekennē se dat alle dink dat du my hest gegeuē sint van dy wāt de woerd die du my hest gegeuē die gaff ick en ende de hebbē se vntfangē ende hebbē waerlikē bekāt dat ick bin vrtg. gāē van dy. ende hebbē gelo uet dattu my hest gesāt. ick bidde voer se ende niet byd ick voer die werlt. mer voer die dye du my hest gegeuē. wāt se sint dijn ende all mi ne dink sint dijn ende de dine sint mine ende ik bin verclaert in en. **E**nde nu bin ick niet in der werlt ende dese sint inder werlt. ende ick kome toe dy **H**illige vader beholt se. *** also dat se bly uen in dē gelouē**. **I**n dinē namē die du mi hest gegeuē vp dat se sijn een *** inder lieffē**. **A**ls wi sijn *** een** in der naturen. **D**oe ick was by en ick behelt se in dinē namē. **D**e du my geueft de behelt ick en niman van en verclāff dan. **J**u das. **D**e soen der verloreheit vp dat de schaffe woerde veruult. **E**uer nu kome ick toe dy ende dese dink spreck ick in der werlt vp dat se heb ben mijn vroude veruult in en seluē. **I**ck gaff en *** toe predikē**. **I**dijn woert ende die werlt had se in hate wāt se sint niet van der werlt alsoe oek ick niet bin van der werlt. **I**ck bydde niet dattu se nemest van der werlt. euer dattu se bewarest van den quādē. **S**y sint niet vā der werlt also ick oek en bin van der werlt. **G**ehilli ge. *** dat is** starke. **I**se in der warheit dy woert is die warheit. also du my sādēst in die werlt *** die warheit toe** verkundigen. **L**ende ick sādē se in die werlt *** die seluē warheit toe** hystē digē. **L**ende vmb se gehillige ick my seluen. vp dat se oek sin hillich in der warheit want ick bidde niet allene voer se. **S**ūder oek voer die de gelouich werde doet ere woerd an my. vp dat se alle sint een *** inder lieffē**. **A**lso du vader in my ende yck in dy *** een** sint in nature. **V**p dat se oek sint een in vns. ende die werlt geloue dattu my sādēst en die claerheit die du my ge uest die gaff ick en dat se sint een also wy oek sint een. **I**k in en en du in my. vp dat se sijn vol endich in een en de werlt bekēnen dattu mi sādēst en hest se lieff gehat also du oek my hest lieff gehat. **V**ader die du my hest gegeuē wyll ik dat se ok sint by mi waer ik bin en dat se sijn mijn claerheit dye du my gegeuē hest wāt du hest my lieff gehat voer der setinge der werlt. **G**erechte vader die werlt heft di niet bekant euer ick heb dy bekāt ende dese bekandē dattu my hest gesāt. **E**n ick maekde en bekāt dinen namē en ick will en bekāt makē vp dat dye le ue die daer mede du my lieff hest gehat si in en ende ick in en. **Ca. xvij.**

[Marginal notes in a smaller, cursive script, likely a commentary or gloss on the main text. The text is partially obscured and difficult to read due to the angle and lighting.]

Doe Jhūs hadde gesacht dese dink: hy gink vpt mit sine iūgerē auer de bach cedron dar die garde was in dē he sel ne ingink en sijn iūgerē En Judas die em verriet de wiste de stat dar Jhūs dicke plach mit sine iūgerē to gaē. darū do Judas hadde geuomē die scaer en die dener vā den bisschoppē en van dē phariseē he quā dar myt luchtē en myt raketē en myt wapē En Jhūs die daer wiste alle dink dye dar wāt tokomēde to gescheē a uer em: die gink voer en sprak to en Wen so ket gy? Hy atwerde Jhūm vā nazareth Jhūs sprak to en Ik bint. wāt Judas de em verriet stūt myt en. Euer do Jhūs hadde gesacht Ik bint: se gingē to rug en villen neder vp de erde Jhūs vragede se āder werff. wen so ket gy? Hy sprakē Jhūm vā nazareth Jhūs atwerde Ick heb uw gesacht dat ik dat bin. darū off gy mi so ket so laet dese *mijn discipulē. Igaen vp dat dat woert werde vult dat he sprak Wāt die du my hest gegeuē en heb ik gener vloet vt en Darū simō petrus had een sweert: he toech dat vpt en sloech dē knecht des bisschops. en sloech em aff sijn rechter oer. en die name des knechts was malcus. en Jhūs sprak to Petru. Sijck dijn sweert in die scheyde. Dē kelck dē my die vader hefft gegene fall ik dē niet drinken. en dye schaer en dat gerichtē en dye dener der iode: die wngē Jhūm en die būden em en voer dē em to dē erste to annā. wāt he was die swager Cayphs de dat was een bisschop des iars wāt cayphas was die dē iode hadde gegeuen dē raet. Dat getemet dat een mēsche sterue vnt dat volk. Euer simō petrus volgde na Jhūm en dē āder iūgerē. Als Johānis. wāt dē āder iūger was bekāt bi dē bisschop en he gink in mit Jhū in dē hoff des bisschops. Euer petrus stūt vrwēdich by der dore en die āder iūger dē dat bekāt was by dē bisschop gink vpt en sprak to der doerwechterse dat si petru in lete. Do sprak dye derne die doerwechterse to petro. Bistu dē niet ok vt dē iūgerē deses mēschē? Hy sprak Ick bin des niet. Euer die knecht en die dener stūden bi dē vure wāt dat was kolt en petrus stūt ok by dē vure en wermēde sik. en die byschop vragede Jhesū vā sine iūgerē en vā sine lete. Jhūs atwerde en. ik heb gesprokē apēbat der werlt. to allē tīdē heb ik geleert in der sinagoge en in dē tēpel dar to samē quame alle dē iode en ick en heb niet gesprokē hemelikē. wat vragestu mi. dē dat hebbē gehoert wat ik heb gesprokē den vrage dat. wāt dese wētē wat ik gesprokē heb. Do he dat hadde gesacht een vā dē bistēder die gaff ihū enē backēslach seggē. dē Antwerstu so dē bisschop. Jhūs atwerde en. Off ick ouel heb gesprokē: so gyff getuchnis vā den quādē. heb ik euer wol gesprokē warū

sleystu. my? Annas sande em gebunden to Cayphan den byschop Petrus was staende ende wermēde sick. ende se spraken toe em. Bystu niet van deses iūgerē? Hy londe en sprak. ick byn nyet. en een van den knechtē des byschops vrunt des genon den petrus hadde aff ghouwē dat oer dye sprak. Sach ick dy dau nyet in den gardē myt em? Euer londe Petrus en toz hants keeyde die haen. en daer na voerden se ihesum toe cayphan. in dat richteuhys en dat was vro. Euer se gingē met in dat richteuhys vp dat se niet worden beuleckt. mer vp dat se atē dat paeschelā. daerūb Pylatus gink vpt toe en ende sprak. Wat sake bringet gy a uer deses mēschē? Hy sprakē toe em. Wāt dē se niet een mysdeder wy en hadden dy em nyet geleuert. daerūb Pylatus sprak toe en. Nemet gy em ende oerdelt em na uwer. Ee Die ioden sprakē toe em. Uns en geremet niet dat wy yemat doden. vp dat dye rede ihesu werde veruult dye hy sprak bedudende welkes dodēs hy solde steruen. Ende Pylatus gink euer in dat richteuhys ende riep ihesum ende sprak to em. Bystu een konick der ioden. ihesus antwoerde ende sprak. Sprickstu dat van dy seluen. off heft dy dit iemat gesacht vā mi? Pylatus sprak. Byn ick dan een iode? Dijn volck ende dijn byschop hebben dy my geleuert. wat hebstu gedaen. ihesus antwoerde. Mijn rijk en is niet van deser werlt. Dan ware mijn rijk van deser werlt: soe solden mijn dner vimmer niet gestaden dat ick worde geleuert den ioden. Euer nu is mijn rijk niet van deser werlt. Pylatus sprak toe em. bystu dan een konick. ihesus antwoerde. Du seggest dat. want ick byn een konick. in den byn ick geboren ende toeden byn ick gekomen in dye werlt dat ik geueghetuychnis der waerheyt. Een ygheljk dye daer is vpt der waerheyt dye hoert mijn stem me. pylatus sprak toe em. Wat is dye waerheyt? *daer doer dye lude mogen komen in dat rijk godes. En do hy dit hadde gesacht. *sunder antwoert. Jhy gink euer vpt toe den iode en sprak to en. ik vynde geen sake. *des do: des. lan en. euer dat is een gewoēheyt by uw dat ik w enē los late to dē paeschē. Daerū wilt gy ik laet w dē konick der iode? Si riepē āder werff alle seggēde. Niet dese. euer barrabam. mer barrabas was een moerder. **ca. xij.**

Dō nā pilatus ihesū en geselde en en dē ridders vlochtē ene kroone vā doornē en sartē se en vp sy hoefte en kl. dē en mit purpur gewāde en quame to en en sprakē. wes gegroet du konink der iode en gauē en t ackē slage. Ende pylatus gink euer vt en sprak toe en. Syet ick bringe em uw hyet vpt. dat gy bekennet dat yck geyne sake en vynde an em.

Ende Ihesus ginck vpt dragende ene doerne
kroone ende een purpuren cleet. Ende pylatus
sprack toe em Syet dese menschen. Ende doe
em hadden gesien dye bysschoppen ende dye
dyeneren doe riepen se crucige em crucige em.
Pylatus sprack toe en Nemet gy em ende cru
ciget em. want ick vynde geyn sake an em Sy
spraken. Wy hebben een ee van gode gege
uen inden berge synai leuitici. xxiij. Ende nae
der ee fall hy steruen. want hy maecte sik een
sone godes. Ende doe Pylatus hadde gehoert
dyt woert. Hy vruchtete sich meer ende gink
euer in dat richte huys ende sprack toe Ihesu.
Van wen bistu? Ihesus gaff em geen antwoert.
Hyperumb Pylatus sprack toe em. Sprickstu
nyet toe my. weetstu nyet dat ick heb dye ge
walt dy toe crucigen. ende hebbe dye gewalt
dy toe laten. Ihesus antwoerde. Du haddest
gene gewalt weder my. ware se dy nyet gege
uen van bouen. daerumb dye dy my hefft ge
lueert dye hefft merer sunde. Ende van der tijt
voertan sochte Pylatus Ihesu toe laten. Euer
dye ioden dye riepen ende spraken. Offte du
desen lyetest. du byst geen vrunt des keysers.
Een yghelyck dye sich maecte enen konynck
dye wederseyt den keyser. daerumb doe Pyla
tus hadde gehoert dese woert. hy brachte Ihe
sum hiet vpt. ende sat in dat gericht an der
stat dye daer is gheheten Icosstratos. euer he
bereysch Gabata. ende dat was dye stulle vti
dach voer paesschen. alsoe vmb dye sesten vte
Ende hy sprack toe den Ioden Syet uwen ko
nynck. Sy riepen euer ende spraken. Nym en
enwech. nym en enwech ende crucige em. Py
latus sprack toe en. Hall ick crucighen uwen
konynck? Dye bysschop antwoerde. Wy heb
ben ghenen konynck dan den keyser. Doe le
uerde he en Ihesum dat he worde gecruciget.
Ende se namen Ihesum ende voerden em vpt
ende hy droech lijn cruce seluen ende gink vit
aen dye stad dye daer is gheheten Caluatie.
euer hebreysch golgata. dat was de stede dar
men dye mysdadygen toe doden. placht. ende
daer crucigeden se em. Ende twe andere myt
em toe ieweliker siden enen. ende ihesum. inde
myddell. Euer Pylatus schreeff dye auetghe
schryffte ende settede se vpt dat cruce. En dat
was geschreuen ihesus van nazareth een ko
nynck der ioden. ende well der ioden lasen dye
auerschryffte. want dye stede daer ihesus was
gecruciget was naby der stad. ende dat was
geschreuen hebreysch grecks ende latijns. ende
dye boden der ioden spraken toe Pylatu. Niet
schryff een konynck der ioden. euer dat hy ge
sproken hefft. ick byn een konynck der ioden.
Pylatus sprack. Dat ick geschreuen hebbe.
dat heb ik geschreuen. ende doe em de tiddere

hadden gecruciget. Sy namen lijn clepdeē en
de maekden vperdeell. enen yghelken tiddere
en deell. ende den rock. dye rock was vngener
yct ende was gewet van bouen an bys vni
der vpt ende se spraken toe een ander. wy wyl
len en niet to siniden. euer wy wylten daerū lo
ten wes hy lijn fall. dat dye schryffte des xxiij.
salmen. Iwerde veruult seggende. Sy deelden
myne kleder ende vpt myne kleder leden se dat
loth. ende dye tiddere deden dese dinghe. Euer
by den cruce Ihesu stont lijn moder ende dye
suster siner moder Maria cleopix ende Maria
magdalene. Alsoe nu Ihesus hadde gesien die
moder staen ende den iunger. Johannem. die
he lyeff hadde. Hy sprak to siner moder. wiff
sie dinen soen. Daer na sprack hy toe den iun
ger. sie dijn moder. ende van der stont an vnt
fenck hy se in sine bewaringe. Daer na doe
Ihesus wylste dat alle dinck rechteuoert ware
vullenbracht vpt dat die schryffte worde veruult
doe sprack hy My doest. ende daer was gesat
een vat vul etikes en se vulden enen swam mit
etike vmbelicht myt yslope ende boden sine mū
de. ende doe Ihesus hadde vntfangen den enā
doe sprak hy. Fall dat van my doer die prophe
ten geschreuen is toe verlossinge des mensche
liken geslechtes. dat is vullenbracht. En mit
genegeden hoefde gaff hy vpt sinen gepst.
Ende want dat nu was dye stulle vridach vpt
dat dye lichaem niet en bleue an den cruce de
Sabboth. auer. want dye dach dye Sabboth
was een grote dach. Hyperumb baden se Py
latu dat ere bene toe broken worden. ende en
wech genomen. ende dye tyddere quamen doe
ende toe braken dye bene des eersten. ende des
anderen dye daer waren gecruciget myt em.
ende doe se waren gekomen toe Ihesum. ende
em vpperstunt doet sagen. se braken em nyet
sine bene. Euer een van den tiddere dede em vpt
sijn side myt enen speer. ende toe hantes ginck
dat vpt water. in affwasschige vnser sunde.
ende bloet. toe vnser verlossinghe ende salye
heyt. lende. Johannes. Idye dat sach die gaff
getuychis. ende lijn getuychis was waer.
ende hy wylste dat hy sprack ware dinck dat
oock gy gelouen. ende dese dinck sint geschryet
dat de schryffte. Exodi. xij. Iwoorde vuult. Geyn
been en breke gy nyet vpt em. ende euer sprekt
een ander schryffte. zacharie. xij. I. Sy werden
sien in wen se gesteken hebbe. Ende na dese
dingen. Ioseph van Armathia de bat Py
latus daerum dat hy was een iunger Ihesu.
Doch hemelyken van vruchten wegen der io
den dat hy mochte nemen. toe begrauen. I de
lycham Ihesu. ende Pylatus dye gestade dat
em. Hy quā ende nam den licham Ihesu. ende
dat quā ok. Nicodemus de dat by nacht was

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible due to fading and angle. Some words like 'Ihesus' and 'Pylatus' are visible.]

Johannis

kointende to ihesum dragende eyn vermyngin-
ge ende Aloe by hondert pont. Sy nemen de
licham ihesu ende bonden en in lmen doeke .en
myt waelrukenden knude alsoe dat was gewo-
hopt tobe grauen dye ioeden .ende an dye stede
dar ihesus was gecruiget .was eyn garde en
in de garde eyn nye graff in den noch nemanit
en was gelacht Darumb des stylle vridaechs
wyllen : want dat graff daer na by was leden
se ihesum. **Dat xx. Capitell.**

Uer an eynen daeghe der weken vroe-
doe quam maria magdalena toe den
grauē noch doe dat was duister **Dat**
is i der dageraet .ende se sach de stey aff geno-
men van den graue Darumb luyt se ende qua-
to Symon petrum .ende to den anderen iun-
gere * Johannem .I den ihesus hieff hadde en
de sprack toe em Sy hebben genomen de he-
ren van den graue ende wy en weten niet war
se em hebben gelacht Do gink petrus vpt en-
de dye ander iungheer ende quamen to den gra-
ue Want dye twe lepen myt eyn ander . Ende
dye ander iungheer * dat is Johannes .dye lie-
pe getinger dan petrus ende quam erste to de
grauē . Ende do hy sich darinne genegede : hy
sach dye doekere gelacht alleyn doth hy gick
niet darinne . Darumb Symon petrus quam
naulgende em ende hy gick in dat graff en-
de hy sach dye doeke ende dat sweetdoeck dat
daer was vp sin hoeft niet myt den anderē do-
kerē gelacht euer besonder to samen gewonde
aen eyn stede . ende do gick eyn der iungere
dye to den ysten was gekomen to de graue
ende hy sach ende gelouede euer se wostē noch
niet dye gesehrifte dat hy moest weder vptā
van den dode Darumb dye iungere gingham
weder in ere wonyngen Euer Maria stont bu-
ten by den graue schriende ende als se schriede
negede se sich ende sach in dat ghrass ende se
sach twe engelen sitten in wytten kleyden .
Den einen to den hoede . den anderen to den
voten daer dat lijff ihesus was gelacht . Sy
sprackē to er Wijsf wat schriestu . Wen soke-
stu . Sy sprack to en . Want se hebben genoe-
men mynen heren ende ick en weet niet war se
hebben ghelacht . Sy vmbkijede sich en sach
ihesum staen en se en wosten niet dat hy was
ihesus Ihesus sprack to er Wijsf wat schrie-
stu . Wen sokestu . Ende se meynden dat were
eyn gardener : ende sprack to en Hoer off du
en heffst ewech genomē . seg my war hestu en
gelacht . ende so wyl ick en vphouen . Ihesus
sprack toe er Maria . Sy vmbkijede sich ende
sprack to en Rabbom dat is also voell als mei-
ster Ihesus sprack to er . niet wyl my toeren .
wā ik bin noch niet vpguearen to mynen va-
der . Euer ga to mynē broderen * de apostolē .I

ende sy reck to en **Jck** vaer vp to mynen vader
ende to uwen vader ende to mynen vader ende
to myne gade ende to uwen gade **Maria mag-**
dalena quam ende verkundygedē den iungerē
want ik heb gesien den heren ende hy heffst mi
gesacht dese dinck **Darumb** do dat was spae-
de aen de dage dye dat was eyn dach der sab-
both . ende dye doeten waren bestaeren dat dye
iungere waren vergadert vimb vruchten wil-
len der ioden **Ihesus** quam ende stont int mid-
dell den iungere ende sprack to en . **Vrede** sy
mit uw **Ende** do hy dyt hadde gesecht : hy wy-
sede en dye vote dye hande ende dye side . **Hy-**
rumme dye iungere worden veruouwt do se
sagen den heren . ende **Ihesus** sprack euer to en
Vrede sy mit uw **Als** my de vader heffst gesant
also sende ik uw . do hy dyt had gesacht hy in
blyes ende sprack to en . **Entfanget** de hylige
geyst . **Den** gy dye sude wergheuet den werden
se vgeuen **Den** ghy se beholder den sint se be-
holden . **Euer** **Thomas** eyn van den tweluen
dye dat is ghehepten twiuelick dye was niet
by en do ihesus quam . **Darumme** dye andere
iungere spraken to em . **Wy** hebben gesien de
herē **Hy** sprack to en **Dat** en sy dat ick sie in si-
ne hande den steke der negele ende legge mine
vinger in dye stede der negelen ende legge my-
ne hant in sine side : anders en wyl ick des niet
gelouen . ende na acht dagen dye iungere wa-
re euer inwendyck by eyn ander en **Thomas**
myt en **Ihesus** quam besloener doeten en stot
int myddell ende sprak to en **Dye** vrede sy mit
uw **Dat** na sprack hy to thoma . **Iusteck** hijt
dinen vinger ende sie myn hande . ende bringe
hijt din hant ende legge se in myn side en niet
wyl sin vngelouich mer ghelouich **Thomas**
antworde ende sprack to em . **Myn** here en my
god . ende **Ihesus** sprack to em **Thoma** : da-
rumb dat tu my heffst gesien hestu ghelouet
selich sint dye dat niet gesien hebbe ende heb-
ben gelouet . ende verwaer voell andere teyke-
dede **Ihesus** in de ansicht sinte iungere . de dat
niet sint beschreuen in desen boke **Dese** dinghe
sint geschreue dat gy gelouet dat ihesus xpūs
is de sone gades . en dat gy louende mogē heb-
be dat leue in sinen namen . **Dat xxi. Ca.**

Hie na apenbarde sich ihūs anderwerff
sine iungerē . by de mer thiberiadis . en
apenbarde sich also *** als** hit na volcht .
Symon petrus en **thomas** dye dat was ghe-
uopt dye twiueler en **nathanaell** die dat was
vā chana galilee . ende dye sone zebedei . en **ade-**
re twe vit sinen iungerē dye were by ey anderen .
Simo petrus sprack to en **Jk** ga vysschen **En**
se sprackē to em **Wy** komē myt dy **Ende** se gy
gen vpt ende stegē vp in eyn schyp ende vingē
niet in der nacht . **Ende** do dye moeghen was

